

INHOUD

Van het bestuur 2

Proost 4

VSH - We can do it! 5

Nieuwe bestuursleden stellen zich voor:

Dineke Hoekstra - secretaris 7

Jan-Joseph Krimpenfort 9

Beleidsplan voor onze vereniging 10

Sharon Sutherland Stevens 11

Mijn voorjaatsinspectie 12

Roel Dekker over zijn eerste imker ervaringen 13

Jan Westerhof erelid Imkervereniging Amstelland 15

"De wasstraat bij Imkervereniging Amstelland" 18

Interview met Roel Dekker over de Varroa mijt 19

Chronisch bijenverlamningsvirus 21

Mijn zuigeling 23

Het zijn de darren die het doen 25

Zo vader, zo dochter 27

De kracht van VSH darren 29

Resultaat sponsoractie Athora 32

Aziatische hoornaar update 33

Moerloos volk zal huilen bij kloppen op de kast 36

Boeken en materialen Roel Naber 38

Adressen 39

3 maart 2024 - ik heb een tijd
verwonderd bij de kast gestaan, de
bijen brengen masaal stuifmeel de
kast binnen maar als ik om me
heen kijk zie ik niks in bloei staan.

Beste leden

Sinds het verschijnen van de laatste BijPraten is er weer veel gebeurd.

HARMKE VAN DE FLIERT, VOORZITTER

Naast de jaarlijks terugkerende zaken zoals Varroabestrijding op het park en de Nieuwjaarsbijeenkomst, zijn er in het winterprogramma twee uitstekende informatieve avonden georganiseerd. Sebastiaan heeft ons meegenomen in de ontwikkelingen rondom de Aziatische Hoornaar en Gerbert en Jan hebben nogmaals uitleg gegeven over het belang van het vsh onderzoek waarbij ook de nadruk kwam te liggen op het **verplicht** meewerken aan het mijtenschudden door de imkers met volken op het park. Eigenlijk is dit in het belang van iedereen zodat in de toekomst de volken op ons park en in de omgeving varroa resistent zijn.

Zie ook ons huishoudelijk reglement hoofdstuk Vitaliteit en Bijgezondheid. Daarin staat: *Om mijtbesmetting te monitoren en onder controle te houden is iedere imker met volken op het Bijenpark, **verplicht** mee te werken aan het schudden van bijen-monsters van zijn/haar volken in juli/augustus en op basis van de uitslag de mijtbestrijding al dan niet in te zetten.*

Eind februari was er een bijeenkomst waarin input en commentaar gevraagd werd op het beleidsplan voor de komende vijf jaar. Het was een inspirerende avond met veel goede opmerkingen en aanvullingen. Het plan wordt verder uitgewerkt en zal binnenkort gepresenteerd worden.

Op de goed bezochte ALV was te zien en horen wat er allemaal van de goede voornemens over 2023 terecht is gekomen en vooral ook wat de plannen van de commissies voor 2024 zijn. Die plannen zijn alleen met behulp van de leden uitvoerbaar. Immers wij zijn een vereniging en dat betekent dat we met elkaar verantwoordelijk zijn voor het reilen en zeilen van deze vereniging. Daarom komt er een schema met activiteiten waarop **ieder lid** zich twee dagdelen inzet voor het algemeen belang. Dat kan zijn het doen van klussen in en aan het gebouw, meedoen met tuinochtenden, inzet bij de Beemster Blijenmarkt en Amstellanddag, het geven van voorlichting aan groepen die dit aanvragen, etc. etc. etc.

De financiën zijn niet besproken. Deze worden nogmaals bekeken en in een overzichtelijk schema gezet. Samen met het voorstel om per 2025 de contributie te verhogen van 25 naar 30 euro wordt dit aan een extra ALV voorgelegd.

Afscheid Eric van der Meer

Na 10 jaar de rol van secretaris te hebben vervuld, is er afscheid genomen van Eric van der Meer. Niet alleen als bestuur maar ook de leden zullen zijn inbreng moeten missen. Gelukkig hebben we een opvolger gevonden. Dineke Hoekstra gaat het secretariaat overnemen. Met de komst van Jan Joseph Krimpenfort als algemeen bestuurslid is het bestuur weer voltallig.

Simone van de Graaf is gestopt als trekker van de pr/educatie commissie. Haar plaats wordt ingenomen door maar liefst twee personen. Emma Montellier gaat zich bezighouden met de 'pr and events' zoals ze zelf zegt en Sharon Sutherland neemt de website onder haar hoede. Tot slot is Jan Westerhof tot erelid benoemd. Jan heeft jarenlang, en nog steeds, op allerlei terrein bijgedragen aan de doelstelling van onze vereniging. Hij heeft zijn kennis ingezet voor: De Groenraad, als docent bij de beginnerscursussen, het mijtenschudden bij de vsh commissie, Biodiversiteit/A9 project en last but not least bij de tuin. Als aandenken is een lijst overhandigd met daarop niet alleen de naam van Jan, alle ereleden staan erop vermeld. De lijst wordt aan de achtergevel opgehangen.

De huurders op het park hebben inmiddels een brief gekregen waarin de mededeling dat de

stalhuur op het park met ingang van 2024 wordt verhoogd naar 75 euro. De stalhuur is medio 2012 vastgesteld op € 50 euro per jaar en sindsdien niet aangepast. De huurprijs zal voortaan jaarlijks worden geïndexeerd.

Als laatste wat speelt zijn de plannen van de gemeente om het terrein rechts bij binnenkomst, de voormalige fietsen opslag, en een deel van de voormalige schooltuinen te gebruiken om 14 moestuinen van de burens, Tuinvereniging Langs de Akker, te verplaatsen. Dit is nodig omdat energieleverancier TenneT ondergrondse

verdeelstations gaat bouwen bij het volkstuintencomplex. Deze verplaatsing heeft gevolgen voor onze vereniging. Er komen mensen van buiten op het park die gebruik gaan maken van water, toilet, container voor opslag van tuingereedschappen en vast nog meer. We zijn in overleg met de gemeente.

Met al deze plannen en vooral goede voorname-ns gaan we voor een fantastisch bijjaar 2024!!!! ●

NIEUWJAARSRECEPTIE 9 JANUARI 2024

Proooost!

Op een nieuw bijenjaar

Tijdens de nieuwjaarsbijeenkomst ontvingen twee leden een NBV speldje. *Klaas van der Lee* vanwege zijn **25** jarig en *Roel Dekker* vanwege zijn maar liefs **40** jarig lidmaatschap van NBV Amstelland. Eric van der Meer – duidelijk geïntimideerd – sprak de beide jubilarissen toe. ●

en gefeliciteerd

We got the tools, the experience, the knowledge, we can do it!

Wij kunnen het Bijenpark samen naar een hoger niveau brengen, het vsh niveau! Op 10 april 2024 heeft de vsh commissie in volle sterkte het besluit genomen, de teelt van de vsh zo in te richten dat er voldoende moeren beschikbaar zijn voor alle kasten in de huur stallen en de cursus stallen.

Na een aantal jaren experimenteren in opdracht van de ALV Amstelland, heeft de VSH commissie voldoende vertrouwen om de belofte in te lossen aan het Bestuur om een VSH moeren uitrol uit te voeren in het Bijenpark. Belofte maakt ten slotte schuld.

Tot nu toe weten we niet beter of het gebruik van oxaalzuur en mierenzuur voor Varroa bestrijding is de standaard. Ruim vijf jaar geleden heeft een van onze collega imkers, Gerbert Kos, het idee geopperd om de bestrijding van Varroa te doen op basis van selectie. Uit een inventarisatie van bijenvolken is gebleken dat er bijeen volken zijn, die het bestrijden van varroa op natuurlijke wijze beter doen. Wij weten niet of het in de genen zit. Wij benoemen het voorlopig als hygiëne eigenschap. Advies was doorborduren op deze eigenschap.

De algemene vergadering Amstelland vond het een goed idee. De vsh-commissie ging van start. Er werden wat pegels vrijgemaakt voor aankoop van materialen (bevruchtingskastjes, suikerdeeg, schudmachine).

De commissie ging van start met de volgende leden, Jan Westerhof, Gerbert Kos, Gerard Goris, Erik van Rosmalen en Roy Bielert. Later zijn daarbij gekomen Rink Albeda en René Hansen.

Onder verantwoording van Gerbert Kos werd overgelarfd. De aangeslagen larven werden in pleegvolken ondergebracht. En ziedaar de eerste koninginnen.

Een deel van de nieuwe koninginnen wordt op natuurlijke wijze bevrucht.

Bevruchtingkastjes werden naar onze bevruchtingsstation in Diemen gebracht, na een paar weken weten we of de koningin broed heeft. (Ter toelichting, onder beheer van Gert Admiraal hebben we een bevruchtingsstation Amstelland in Diemen)

Een andere methode is kunstmatige inseminatie, dit is een kunst apart die in handen ligt van Gerbert Kos en Rink Albeda, Rink heeft aangeboden van Gert de kunst af te kijken.

Na 5 jaar experimenteren met overlarven, kunstmatige inseminatie, natuurlijke inseminatie, darren teelt, schud procedure, is de commissie zover om in 2024 de vsh discipline uit te rollen. Het woord discipline klinkt sterk, maar is het juiste woord om implementatie van vsh in de bijentuin mogelijk te maken.

Dit wordt geen makkelijke operatie. Daarom gaan we het projectmatig aanpakken. De vsh commissie treedt in dit project op als stuurgroep aangevuld met een vertegenwoordiger van de huur stallen, een vertegenwoordiger van de cursus stallen en een vertegenwoordiger van het verenigingsbestuur.

De eerste stuurgroep vergadering was op 10 april. De agenda bevatte in ieder geval twee zaken, verdeling van de rollen en de planning.

Jan Westerhof treedt in overleg met de cursus leiding over de uitrol in de cursus stallen en de cursus koninginnen teelt en Roy Bielert treedt in overleg met de huur stalhouders over de uitrol. Erik van Rosmalen en Roy Bielert pakken de moeren teelt op in de simplex kasten en Rink Albeda en René Hansen pakken de moeren teelt op in de Mini plus. Een detail teeltplan wordt door Gerbert Kos uitgewerkt.

Implementatie gaat pijn doen! Maar afspraak is afspraak, we brengen het Bijenpark en het bevruchtingsstation in Diemen onder vsh discipline in 2024 en volgende jaren. ●

Dineke Hoekstra

Strandrit op een Fries bij Wassenaar, februari 2024

Wat ga je doen als je met pensioen gaat? Dat was een vraag die me lange tijd heeft bezighouden. Mijn werkzame leven heeft zich afgespeeld bij twee grote bedrijven: IBM en ABN AMRO. Mijn vader is op zijn 59e met vervroegd pensioen gegaan, en ik dacht vroeger: dat ga ik ook doen. Maar toen ik 59 werd had ik nog geen behoefte om te stoppen met werken. Uiteindelijk ben ik maar 1 jaar vervroegd met pensioen gegaan: in 2023. Dit jaar ga ik voor het eerst AOW ontvangen. Maar de vraag was nog steeds: hoe ga je de dagen vullen?

Een van de activiteiten die ik bedacht was imkeren. En in 2021 heb ik de basis cursus gevolgd bij Gert Admiraal. Het was nog corona tijd, dus de theorie werd online gegeven. Aan het eind van de cursus kreeg ik ook een volk. Maar waar plaats je dat volk? Dat kostte nog even wat denkwerk.

Eén van mijn hobby's is paardrijden. Dat doe ik al sinds 1992 en wel via een ruitersportvereniging: de IBM ruitersportvereniging. Een vereniging waar ik in 1993 al in het bestuur kwam als penningmeester. En dat ben ik tot op heden nog steeds. Deze vereniging is in de afgelopen jaren wel erg klein geworden en er zijn niet veel IBM medewerkers meer die er lid van zijn. Toen ik in 2005 bij IBM wegging, is dat ook het moment geweest om de vereniging af te splitsen van IBM: het is nu de Big Blue Recreatieve Ruitersportvereniging (BBRR). Big Blue is de bijnaam van IBM. Als vereniging organiseerden we lessen bij de Legmeermanege in Amstelveen en elke maand buitenritten bij diverse maneges in het land. De lessen doen we niet meer, de buitenritten wel.

Mijn bijenvolk, gele kast, in tuinpark Sloterdijkermeer in 2021

Dan terugkomend op het zoeken naar een plek voor mijn bijenvolk. Dat is uiteindelijk gelukt dankzij een lid van de ruitervereniging. Zij heeft een tuin in het tuinpark Sloterdijkermeer en zij vertelde dat er op het park een imker actief was en misschien kon ik daar bij met mijn volk. En ja dat kon. Het park heeft wel het beleid van maximaal 3 volken en de andere imker had er al twee, met mij erbij werd dat dan drie. Het volk was klein, maar kwam de winter van 2021/2022 goed door. Groeide, en ik heb er een honingkamer op gezet dat goed werd gevuld. Ik heb in 2022 de honing niet geslingerd, dacht laat dat maar voor de bijen. Op advies van Ingrid de honingkamer voor de winter onder de broedkamer geplaatst. In voorjaar 2023 checken en wat bleek: het volk was heel erg klein. En ja, het heeft deze winter niet overleefd. De honingkamer was nog helemaal vol, daar was door het volk niet veel van gebruikt in de winter. Ik heb op dit moment dus geen volk meer.

Is mijn tijd als pensionada gevuld? Het begint al gevelder te worden. Ik heb nog meer hobby's: lezen, breien, handwerken, wandelen. Een andere

vriendin van de BBRR attendeerde mij er op dat bij een centrum voor kunsteducatie vrijwilligers werden gezocht: bij MK24 (van Mauritskade 24). Daar sta ik een dagdeel in de week in het koffiehuis, maar ook 2x per week begeleid ik een aantal kinderen van de lagere school naar MK24 waar ze een creatieve cursus volgen. Zelf volg ik (nog) geen cursus bij MK24.

Mijn broer vond ook dat ik wat als vrijwilliger moest gaan doen: bij stichting FloJa Malawi. Malawi is één van de armste landen ter wereld en FloJa biedt educatie, voeding en gezondheidszorg aan kwetsbare kinderen en hun omgeving in het noorden van Malawi. Bij deze stichting ben ik nu bezig met het onderhouden van de website, een activiteit die ik ook doe voor de ruitersportvereniging. Alhoewel ik Bedrijfseconomie heb gestudeerd in Tilburg, heb ik eigenlijk altijd gewerkt in de IT. Als informatieanalist, tester, projectleider, architect en zelfs in de laatste jaren van mijn werkzame leven als programmeur.

Al 40 jaar woon ik nu in Amsterdam, maar ik ben geen Amsterdamse. Geboren in Hoogeveen, gewoond in Paramaribo (van mijn 1e t/m 4e jaar), Stadskanaal, Assen, Ede en Tilburg ben ik uiteindelijk voor mijn werk in Amsterdam terecht gekomen. Mijn ouders waren Groningers, en veel familie woont nog in Groningen en Drenthe. Ik heb twee broers en één zus. Mijn oudere broer en ik zijn nu de gepensioneerden van de familie. Alleen mijn jongere broer heeft kinderen: twee zonen en een dochter. Als suikertantes gingen mijn zus en ik vroeger op wintersportvakantie met onze nichtje en neefjes, terwijl mijn broer en zijn vrouw de warmte opzochten voor een week.

Onderhanden quilt-werk

Met mijn zus wandel ik regelmatig een etappe van een LAW pad. We volgen op dit moment het Trekvogelpad. En we gaan een keer per jaar op wandelvakantie, dit jaar gaat dat Portugal worden. Het is wel grappig dat tijdens deze vakanties we nu ook telkens bijenkasten zien. Daar letten we dan toch wat meer op. Mennen is een andere hobby die ik deel met mijn zus, dat is het rijden met paard en wagen. Dat hebben we jaren gedaan in Kootwijkerbroek, maar helaas is de manege daar ermee gestopt. We hebben een nieuw adres gevonden in Brabant, bij Small Town Horse stables in Vorstenbosch.

Maar ook handwerken doe ik nog. In 2020 heb ik een cursus gevolgd voor het handmatig patchworken en quilten. In 2022 een cursus patchwork en quilten met de naaimachine, en dan nog | diverse workshops op het gebied van quilten.

Ik heb een vriend die erg klein is (1.05m), dus je kan je voorstellen dat hij niet gemakkelijk kleding kan vinden dat hem past. Zo heb ik afgelopen tijd een winterjas voor hem gemaakt, maar ook wat truien gebreid. Bart heb ik leren kennen via het mennen: hij had een aanspanning met twee shetlanders, Jan en Jolly. Hij kan mennen, maar hij kan niet de pony's optuigen en voor de menkar plaats. De shetlanders zijn nu ook met pensioen, en helaas is één van de twee, Jolly, een

Met Bart meedoen aan de Men4daagse 2011 bij Kootwijk, met Jan en Jolly

paar maanden geleden overleden. Jan staat nu bij een boer in Ouderkerk aan de Amstel met de pony van de dochter van de boer.

En ja, dan de functie bij NBV Amstelland. Eerst vroeg Ingrid of ik interesse had om in het bestuur te komen. Dat had ik niet meteen. Later belde Harmke me, met de vraag of ik secretaris wil worden. Even er over nagedacht en toch besloten het te doen. Dus nu ben ik sinds de ALV van 19 maart 2024 de nieuwe secretaris. Op 21 maart heb ik de overdracht gedaan met Eric, maar ik heb niet zijn hele archief overgenomen. Blijkbaar heeft Eric van de secretaris voor hem heel veel materiaal gekregen. Daar moeten we denk ik nog wel een keer doorheen om te zien wat weg kan en wat bewaard moet worden. Van de twee mappen die ik nu wel mee naar huis heb genomen, ga ik nog kijken wat ik kan digitaliseren. En dan is het nu inwerken op de email en op alles wat er op de google drive staat. En natuurlijk het beheeren van het ledenbestand, al wordt daar al een groot deel van gedaan door de NBV.

Tot ziens op het park bij het werken in de tuin of andere evenementen. ●

Jan-Joseph Krimpenfort

Op voorspraak van het bestuur, is het mij door de algemene ledenvergadering van 19 maart jl. gegeven om als algemeen bestuurslid te kunnen toetreden tot het dagelijks bestuur van onze vereniging. Naar aanleiding hiervan leek het mij gepast om u enige achtergrond gegevens over mijzelf te verstrekken, temeer ik nog niet zo heel lang lid ben van NBV Amstelland en velen van u nog moet leren kennen.

Mijn naam is Jan-Joseph Krimpenfort, ben bijna 65 jaar, gehuwd met Floor met wie ik 3 kinderen deel en ben woonachtig in Loenen aan de Vecht. Mijn terloopse opmerking van enkele jaren geleden, “dat houden van bijen mij wel leuk leek” vormde voor mijn vrouw destijds direct dé aanleiding om mij, als verrassing voor mijn verjaardag, een complete bijenkast met de uitrusting voor het imkeren cadeau te doen. Het volgen van de basis- en vervolgcursus bij NBV Amstelland in de jaren daarna hebben – onafwendbaar – van mij vervolgens een enthousiaste en gefascineerd – beginnend – imker gemaakt, met inmiddels een eigen stalletje bij mijn woonhuis met momenteel 3 volkeren.

Gedurende mijn werkzame leven heb ik mij, vanuit een aanvankelijk uitsluitend juridische werkomgeving en vervolgens een periode bij een grootwinkelbedrijf, naar zelfstandig ondernemerschap toegewerkt, bijstaande uit een adviespraktijk ter zake van vastgoed gerelateerde

zaken voor derden en projectontwikkeling voor eigen rekening en risico van grootschalige winkelcomplexen in de periferie van steden in België en Nederland.

De cadans waarin ik nog steeds deze werkzaamheden verricht, is evenwel gedurende de laatste jaren een stuk lager komen te liggen, waardoor ik thans meer ruimte heb gekregen om te kunnen worden aangesproken om werkzaamheden “meer ten algemenen nutte” te verrichten. Wat mooier dat dit in eigen hobby verband te kunnen doen!

De laatste ALV maakte duidelijk dat er tal van uitdagingen voor onze bijzondere vereniging voorliggen, om haar gezonde voortbestaan te kunnen blijven bestendigen. Als nieuw bestuurslid zal ik mij hiervoor uiteraard ten volle mede gaan inzetten, in het vertrouwen dat het gevoel van “ownership”, van al het wel en het wee van onze vereniging, door alle leden, in woord en daad, breed en met enthousiasme wordt gedragen. ●

Uitwerken van beleidsplan voor onze vereniging

Een paar jaar geleden is door het Bestuur en een aantal leden al een start gemaakt met het maken van een SWOT-analyse (sterkte/zwakte kansen/bedreigingen) om met deze uitkomsten toekomstplannen te maken voor onze vereniging. Het Bestuur is met deze uitkomst vervolgens verdergegaan met het dagdromen over hoe onze vereniging er in de komende jaren uit zou kunnen zien en daar een missie, visie en kernwaarden voor op papier gezet, ik kan u verzekeren, dat was best een taaie klus!

Kernwaardes zijn waarden welke wij als vereniging goed en belangrijk vinden en richting geeft, waar wij vervolgens in onze doen en laten, bijvoorbeeld bij het nemen van besluiten naar handelen.

Nu dat is gedaan, wilden wij heel graag om de hulp van de leden vragen om over de verdere uitwerking van de kernwaardes na te denken en met ons mee te praten.

Om mee te doen was volgens ons geen schooldiploma nodig, wel passie om mee te willen denken en praten over de invulling van de toekomst van onze imkersvereniging!

Op 28 februari kwamen de deelnemers bijeen op ons bijenpark. Eric, Harmke, Frank en Ivan werden als bestuurslid bij een thema ingedeeld. De acht leden, Cocky, Frans, Jos, Emma, Jorrit, Hans, Gert en Dineke (Ingrid en Henk waren verhinderd) schoven bij hun voorkeur thema aan.

De thema's waren:

- 1) Beïnvloeden van regionaal natuurbeleid
- 2) Verbinden door informatievoorziening, communicatie en relatiebeheer
- 3) Onderwijs
- 4) Faciliteren en ondersteunen van onze leden

In elk groepje werd het thema uitgediept aan de hand van vragen die het bestuur had opgesteld. Met veel inzet werden de onderwerpen bediscussieerd.

Alle input vanuit de leden werd aan het einde van de sessie verzameld door het bestuur, dat er nu verder mee aan de slag gaat. Naar verwachting zal een kerndoelen en beleidsdocument voor de zomer aan de leden worden voorgelegd.

Op bijgaande foto zien we de opening van de avond door Eric, waarna de deelnemers in groepjes verder discussieerden. ●

Ik ben Sharon Sutherland Stevens

Hoewel mijn naam van Engelse afkomst is, ben ik geboren in Amsterdam en opgegroeid in Uithoorn. Momenteel woon ik in het landelijke Kortenhoeft met mijn man, twee kinderen Vasco en Faye, en onze hond Yuki.

De wereld van bijen werd voor mij geopend door een goede vriend, Ton, die al jarenlang imker is en eigenlijk wilde stoppen. Toen ik begon met de basiscursus imkeren in Weesp, besloot hij zijn bijenkasten bij mij te plaatsen en zo zijn we samen gaan imkeren. Inmiddels zijn we drie jaar verder en heb ik vorig jaar mijn voorgesette imkerkursus gevolgd bij NBV Amstelland.

Naast mijn gezin en mijn hobby's, werk ik als Brand Manager en heb ik al 24 jaar mijn eigen bedrijf, Concept & Design. Ik werk voor verschillende klanten op het gebied van marketing, (merk)strategie, (online)communicatie en ontwikkel content creatie. Je kunt mij dus vrij breed inzetten van creatief idee tot uitwerking.

Het ondersteunen van de website van NBV Amstelland is voor mij een mooie combinatie van mijn passie voor bijen en mijn professionele expertise. Ik kijk er naar uit om de vereniging en haar leden beter te leren kennen en zal met veel plezier mijn kennis van websites en online communicatie inzetten. Zo kunnen we de vereniging online volledig tot haar recht laten komen en onze liefde voor bijen delen en verspreiden. ●

Mijn voorjaars- inspectie, mijn ervaring

Na het volgen van de Basis cursus Bijenteelt en cursus Koninginnenteelt heb ik inmiddels twee plaatsen waar mijn kasten staan, op 5 kilometer van elkaar. Ik treed ook op in verschillende commissies en ben ook begeleider van aspirant-imkers. Als begeleider van de basis cursus Bijenteelt diende ik mijn kennis up-to-date te houden. Op de donderdag voor de zaterdag van de praktijk cursus bestudeerde ik de praktijk les. Dat doe ik omdat ik gemerkt heb, dat zonder deze bestudering, ik de aspirant-imker te kort doe. Ik begeleidde de aspirant-imker op basis van mijn routine. Een belangrijke reden voor mij om in het verenigingsblad voor de niet-begeleiders een stukje te schrijven over voorjaarswerkzaamheden.

In maart hebben we een aantal mooie dagen gehad, waarop de bijen volop vlogen.

Sommige imkers hebben de voorjaarsinspectie al gedaan en andere moeten deze inspectie nog doen.

De voorjaarsinspectie is een van de meest belangrijke handelingen van het seizoen en geeft je veel informatie over de status van het volk.

Bij de omgang met het bijenvolk volgt de imker een standaardprocedure.

Voor de rest van het jaar ontwikkelt het bijenvolk zich volgens een vast patroon.

De imker heeft een beeld van dat patroon en controleert op gezette tijden of het bijenvolk zich dienovereenkomstig ontwikkelt.

Voordat je een bijenkast openmaakt, moet je je goed voorbereiden, bovendien moet je je realiseren dat een bijenvolk bestaat uit levende wezens. Het werken in het bijenvolk is altijd storend voor de bijen, die eventueel

kunnen reageren door defensief gedrag.

Daarom moet het werk niet langer duren dan noodzakelijk is. Dit kan bereikt worden als de imker een duidelijk doel heeft en hij precies weet wat hij wil gaan doen.

Hier volgen een aantal aandachtspunten.

- Je dient jezelf de vraag te stellen, waarom je een voorjaarsinspectie wil doen.
- Maak je gereedschap schoon, en zorg voor schone kleding.
- Observatie buiten de kast. Wat zie je op de vliegplank en wat zie je op de vuillade.
- Observatie in de kast. Stel je jezelf de vraag, waarnaar je opzoek ben.
- Welke handelingen verricht ik in de kast.
- Vergeet niet de administratie van de inspectie

Ik hoop dat je wat hebt aan dit artikel, al was het alleen maar om uit de routine komen. ●

Roel Dekker vertelt over zijn eerste imker ervaringen

OPGETEKEND DOOR JOS VALENTIN

Mijn ouders hadden een gemengde boerderij in Eext (NO-Drenthe). In die tijd was er nog geen suikerbiet en was de enige zoetstof honing. Bij ons was dat heidehoning. Mijn vader wilde 'juffer'-zwermen hebben om nieuwe volken te maken. Dat zijn zwermen met een onbevuchte moer. De korven van mijn vader stonden achter het huis in de hof. In het zwermseizoen werd ik daar als klein jochie bijgezet met een emmer water, twee potdeksels en een pollepel. Praktisch alle zwermen kwamen tussen 11.30 en 13.00 uur.

Als er een zwerm afkwam, moest ik met de pollepel water door de zwerm gooien en met de potdeksels slaan ten teken dat het onweerde. Dan ging de zwerm mooi laag in een struik zitten, zodat mijn vader bij thuiskomst de zwerm zo in een korf kon slaan. Ik kan me nog herinneren dat mijn vader de korven op een platte wagen naar Papenvoort bracht (2 uur lopen!). Als de korven terug kwamen werden de volken thuis door mijn vader met een zwavelstokje 'geslacht': de spijlen werden uit de korf getrokken en met een groot mes werden alle raten eruit gesneden, het broed werd weggegooid en de verzegelde honing werd door mijn moeder op een grote schaal opgevangen en ging naar binnen.

Toen ik een jaar of 12 was begon mijn vader zijn eigen kasten te bouwen met zijn eigen maatvoering. In die tijd ging hij met zijn kasten naar de koolzaadvelden in Groningen. Vaak ging ik mee kijken. Op locatie werd dan ook geslingerd. De suikerbieteteelt kwam op en werd een alternatief voor de honing. Daardoor stopte mijn vader met het bijenhouden. Toen ben ik ermee doorgegaan. Van de voorzitter van de Eexter Bijenvereniging leerde ik hoe ik met bijen om moest gaan en hij zorgde er voor dat ik Sloveense Krainer moeren kreeg. Na de MULO en de militaire dienst heb ik Bosbouw en Cultuurtechniek in Arnhem gestudeerd. Dat betekende wel het einde van mijn imkerschap.

Dienst Openbare werken

In 1962 ben ik als technisch ambtenaar in dienst

Plattegrond Floriade 1972

getreden bij de Afdeling Beplantingen van de Dienst Openbare werken van de Gemeente Amsterdam. In die tijd was Amsterdam al begonnen met de eerste stadsuitbreidingen zoals Slotermeer, Buikslotermeer en Buitenveldert.

De meeste van deze gebieden zijn van oorsprong uitgeveende polders en om daarop te kunnen bouwen wordt hierop door de Afdeling Gereedmaken Terreinen 3 meter zand opgespoten. Hierdoor treedt zetting op in de veenondergrond en normaal blijft hiervan na een zettingsperiode van 1000 dagen 70 cm. over waarop gebouwd kan worden.

Na de start van de bouw en het leggen van de benodigde kabels en leidingen kunnen de Afdelingen Wegen en Beplantingen aan de slag. Maar op opgespoten zand wil geen beplanting groeien en daarvoor dient teelaarde te worden opgebracht. De sectie chefs van Beplantingen

hadden geen ervaring met groenaanleg op deze schaal en bij het inschakelen van aannemers ontstonden grote juridische problemen, waarbij de Rechtbank de aannemers in het gelijk stelden.

Ik kreeg de opdracht om deze problemen op te lossen en ging over op een geheel andere werkwijze zoals ik dat op mijn opleiding bij de HBCS bij de Heide Maatschappij had geleerd.

Ik kon in Amsterdam in het Westelijk Havengebied en de Noorder IJpolder over grote hoeveelheden jonge zeeklei beschikken en dat vormde de basis voor mijn bestekken. Tevens kocht ik alle teelaarde op die rond Amsterdam beschikbaar kwam, waardoor we niet meer afhankelijk waren van de aannemers.

Globaal gezien heb je ongeveer 35.000 m³ teelaarde nodig voor de aanleg van 1 ha groen en de jaarlijkse groenaanleg varieerde tussen de 10 en 100 ha.

Floriade 1972

In 1968 waren we bezig met de voorbereidingen van Floriade 1972 en de aanleg van de Groene zoom tussen het Beatrixpark en het Amstelpark. Terwijl ik daar bezig was kwam een bijenzwerm overgevlogen en iedereen was in paniek. Ik heb de zwerm met een tuinslag keurig in een bosje 'gespoten' en daarna ondergebracht in een grote bollenkorf en aan de rand van het Beatrixpark neergezet. Nadat de teelaarde was opgebracht is de Groene zoom ingezaaid met Phaselia en in het najaar zat mijn bollenkorf vol met honingraat. ●

Jan Westerhof erelid Imkervereniging Amstelland

Ik ken Jan behalve van de imkervereniging ook al jaren als vriend, als trimclublid en mede zaalvoetballer. Daarom aan mij de eer om een praatje bij deze gelegenheid te houden.

Op de Algemene ledenvergadering van 19 maart is Jan Westerhof tot erelid van onze vereniging benoemd. Jos Valentin heeft hem bij het verlenen van het erelidmaatschap toegesproken.

Aspirant imkers opleiden en begeleiden

In 2013 vertelde hij Cocky en mij veel over bijen en imkeren en bood aan om mee te doen aan een cursus die hij gaf. Het werd de imkeropleiding 2014 waar we tot onze verrassing met het diploma ook een bijenvolk mee naar huis kregen. Voor Jan was het na zijn opleiding tot Leraar-A voor Bijenteelt, de tweede groep imkers die hij opleidde. Na ons zijn nog vele imkers door hem opgeleid, totdat Ingrid hem opvolgde.

Alles wat er over bijen de moeite van het vertellen waard was, bood Jan op een boeiende manier aan de cursisten aan. Zijn lessen waren altijd vol variatie en zijn verhaal zat vol uitstapjes naar zijn diensttijd in Suriname, zijn stageperiode in de USA en over de jacht op virussen op zijn werk bij de NAK-tuinbouw.

Elke cursist zal er zeker met veel plezier aan terugdenken.

Varroa

De virussen die de Varroamijten aan de bijen overdragen, daagden Jan uit om de bestrijding van de mijten op vele manieren aan te pakken. Een belangrijk onderdeel is daarbij het vSH project binnen onze vereniging. Met Gerbert als vSH expert heeft Jan een team gevormd waarin iedereen zijn taak uitvoert. In 2018 is dat echt van start gegaan met de opwek van vSH-koninginnen in miniPlus kastjes. De leden van de vereniging kunnen zo met de nieuwe vSH koninginnen meewerken aan het bevorderen van volken met een goede vSH eigenschap. Jan is de drijvende kracht achter het 2x per jaar mijtenschudden.

Certificaat met alle erenleden van onze Vereniging.

Alle leden kunnen bijenmonsters aanleveren die door Jan en Gerbert worden onderzocht op de besmetting door Varroa. Jan houdt de administratie bij en rapporteert de resultaten aan de inzenders en houdt iedereen op de hoogte met zijn stroom van artikelen over dit onderwerp in BijPraten. Veel deelnemers hebben op basis van de uitslagen hun mijtbestrijding kunnen reduceren. Met kracht draagt Jan uit dat alle imkers aan dit mijtenschudden mee zouden moeten doen, om overbodig gebruik van bestrijdingsmiddelen

Het Certificaat komt in het Verenigingsgebouw te hangen de fles jenever mag mee naar huis!

te voorkomen en zicht te houden op de actuele besmetting door de Varroamijt.

Ook de Rabobank ziet het nut van het project in en heeft de vereniging ondersteund met een cheque van 1.050,- euro. Met dank aan de deelnemers, jouw enthousiasme en daardoor nu veel ervaring rijker blijven we het vsh project vol vertrouwen voortzetten.

Groenraad Amstelveen

Deze raad is in 1991 vanuit onze vereniging opgericht, in samenwerking met andere instellingen. We konden vanaf toen mee praten met het groenbeheer in en om Amstelveen. Henk Kooij droeg in 2018 het stokje over aan Jan. Hans Lussing en ik gingen op dat moment ook in de Groenraad.

De grote kennis van Jan op gebied van groen, bodem en beheer is van grote waarde gebleken. Veel bouwprojecten, stadsontwikkelingen en visies op bomen en groen werden in de Groenraad besproken en door hem van groen advies voorzien. Zijn inbreng was altijd ter zake doende en puntig geformuleerd. Ik weet zeker dat Amstelveen door Jan groener is geworden en nog belangrijker, dat groen ook voor de toekomst meer focus heeft gekregen.

Jan en ik hebben geprobeerd om ook in de gemeente Aalsmeer een Groenraad op te richten. Maar helaas is dat door de toenmalige wethouder geblokkeerd. Wel is Jan actief in een groep vrijwilligers Natuurgroep Aalsmeer die werkt aan een praktische invulling om meer biodiversiteit in Aalsmeer te bereiken. Een ander, meer

ecologisch maaibeeld, wordt nu in de steigers gezet en zal naar verwachting in 2025 worden geïmplementeerd. Ook hier laat Jan zien hoe groen en biodiversiteit hem aan het hart gaat.

Project Bestuivers langs de A9

Met Jan hebben we het A9 project vormgegeven. Dat is samen met Buurtbouw van Rijkswaterstaat uitgegroeid tot een scala van activiteiten: veel educatie op basisscholen en het maken, beschilderen en ophangen van vogelkastjes en insectenhôtels. Vooral het ophangen was spectaculair: een echte hoogwerker van rws werd ingeschakeld. In de Stadstuin werd door de wethouder van Amstelveen officieel de BEE-PASS in gebruik genomen. Een zelfde kast staat nu nog op ons park en zal dit voorjaar verhuizen naar zijn definitieve standplaats aan de Ronde Hoep langs de A9. Jan heeft een groepje enthousiaste imkers bereid gevonden om de volken in de BEE-PASS kasten te beheren. Tijdens de Amstelland dag en de landelijke imkerdagen hebben we met een voorlichting stand veel passanten kunnen informeren over het belang van de bestuivers met een oproep om in eigen tuin ook aan de slag te gaan.

Ook werden er binnen de kaders van het A9 project bollen geplant, bomen opgekweekt en bloemenmengsels ingezaaid. Dit jaar zullen er ook voorlichtingspanelen worden geplaatst op diverse locaties om het publiek te informeren over de wonderlijke wereld van de bestuivers.

De kroon op het project is het winnen van de biodiversiteitsprijs van de NBV.

Jan legt de laatste hand aan de poort (tussen de bijentuin en het 'bos') die hij heeft gerestaureerd.

Drachtplantentuin op ons bijenpark

In 2018 heeft Jan het initiatief genomen om het beheer van de drachtplantentuin op ons bijenpark naar een hoger peil te brengen. Er zijn veel nieuwe vakken ingericht met waardevolle vaste planten.

Rond de lesstal en de vijver werd de tuin gereorganiseerd en weer ingeplant.

Jan is terecht bij de leden bekend als tuinbaas en hij stuurde elke maand een inspirerende oproep aan alle leden om op de 1e zaterdag van de maand mee te helpen bij de onderhoudswerkzaamheden.

Het resultaat is een prachtige tuin geworden vol drachtplanten met een bloeihoogte voor het hele bijenseizoen.

Jan regelde altijd dat er koek en zopie was voor de werkers en kon op de vele vragen over planten en onderhoud veel informatie geven. Hij heeft telkens weer de leden gestimuleerd om in het park een bijdrage te leveren en zo te zorgen voor voldoende dracht voor de vele volken op de tuin.

Rode draad

Uit deze opsomming komt een duidelijke rode draad naar voren: Jan is en voelt zich betrokken bij onze vereniging, vol inzet op vele terreinen, altijd bereid om leden te helpen om het imkeren naar een hoger plan te tillen. Oog voor groen en biodiversiteit en bovenal, een bindend figuur van grote waarde voor onze vereniging. ●

JOS VALENTIN

“De wasstraat bij Imkervereniging Amstelland”

De leden die aanwezig waren op de ALV van 19 maart 2024 hebben de première kunnen meemaken van deze film. Bekijk de film nog eens via deze link: <https://youtu.be/5N8PaEjHHcs?feature=shared>

Vorig jaar heb ik tijdens het operationeel bedrijf van onze “Wasstraat” video opnamen gemaakt. Door de inzet van veel vrijwilligers kunnen onze leden hun vuile ramen laten schoonstomen in deze wasstraat. We hopen dat het iedereen stimuleert om jaarlijks een deel van de ramen in de volken te vervangen door ramen met verse kunstraat die weer door de bijen kan worden uitgebouwd. Dit verkleint risico's op ziekten en besmettingen door tijdig de vuile raten te vervangen.

Bovendien komt de gesmolten was weer in onze winkel terug in de vorm van schone kunstraat vellen die door de leden weer in de ramen kunnen worden gesmolten. Dit levert de vereniging weer extra inkomsten op.

Dus doe mee en lever je vuile ramen in: goed voor de bijen en voor de clubkas.
Elke maand wordt de wasstraat opgestart. ●

Interview met Roel Dekker over de Varroa mijt

Voor een goed begrip van de Varroamijt besmetting schetst Roel eerst een stuk historie van het ontstaan van de Buckfastbij.

In het begin van de 20e eeuw was de Engelse bij nagenoeg uitgestorven door toedoen van de tracheemijt. De enige volken die overleefden hadden of een vreemde koningin of waren hiervan afstammelingen. Onder de overlevenden viel (in 1917) één volk extra op door haar resistentie en haaldrift. Dat volk had een Italiaanse koningin (een *Apis mellifera ligustica*) welke door donkere darren (*Apis mellifera mellifera*) bevrucht was.

Hetgeen hieruit ontstond werd later de Buckfastbij genoemd. Broeder Adam selecteerde de nakomelingen van dit volk op zachtvaardigheid, op géén of geringe zwermdrift, op ziektebestendigheid, op productiviteit als ook op een rustige raatzit. Zijn ideaal was een honingbij die met weinig inspanning van imkerszijde veel honing opbracht. Hij beseftte dat de (naar zijn criteria) ideale Westerse honingbij alleen verkregen kon worden door de verschillende ondersoorten met elkaar te kruisen. Hij maakte daarom veel reizen door Europa en Afrika om de lokale ondersoorten te beoordelen en er vervolgens desgewenst zijn Buckfastbij mee te kruisen. Zo heeft hij in de loop van meer dan 70 jaar de door hem gewenste eigenschappen van meerdere ondersoorten in de Buckfastbij ingebracht.

Europese imkers kochten afstammelingen. De oorspronkelijke kastnummers bij broeder Adam zijn nu de nummers van de kweeklijnen. Voor de verdere kruisingen werden in Europa bevruchtingstations opgericht op de eilanden in de Noordzee en de Oostzee. In Nederland werd een Buckfastvereniging opgericht met in hun regelement de doelstelling tot het bevorderen van hygienisch gedrag. Dat omvat het waarnemen en bestrijden van ziekten en plagen, waaronder dus ook de Varroamijt.

Een imker uit Noord-Holland kocht een Buckfast kweeklijn B288. Mijn vriend Ed Gerlings larft hiervan over en opende in 1991 op zijn stukje land op Marken een bevruchtingstation. Ik was hier het eerste jaar al bij met 2 zesramers.

Voor de volgende jaren zorgde Pierre de Koning uit Waverveen voor nieuwe darrenlijnen afkomstig uit heel Europa. Ook Pierre deed onderzoek naar hygiënisch gedrag door broed aan te prikken en hij selecteerde de volken die de het meeste de aangeprikte cellen ruimden. Zo verbeterde de kwaliteit van de Buckfast bijen enorm.

In 1991 ben ik begonnen om de leden van onze vereniging te vertellen hoe goed je met Buckfast bijen kunt imkeren. Met een aantal leden ben ik in 1992 begonnen met een doppenproject door het overlarven van raszuivere Buckfast moeren. Leden van onze vereniging konden de doppen

destijds kopen voor €1,- per stuk. Ik adviseerde hen om de nieuwe koningin in een 3 of 6-ramer te doen en naar Marken of Ameland te brengen voor de bevruchting met meerdere Buckfast lijnen zoals broeder Adam dat deed. In 1998 heb ik een artikel geschreven in BijPraten: 'Terugblik over de koninginnenteelt' (van 1991 tot en met 1997). Praktisch alle imkers van de vereniging deden mee. Dit ben ik blijven doen tot 2015.

In de natuur veranderen de eigenschappen van de bijen door natuurlijke selectie.

Darwin was bioloog en leefde van 1809 tot 1882. Hij deed met zijn zeilschip HMS Beagle 5 jaar onderzoek en kwam uiteindelijk uit op de Galapagos eilanden. Hier schreef hij zijn beroemde boek over het ontstaan van de soorten en noemde dat de evolutie theorie.

Volgens deze theorie ontstaat alle leven van planten en dieren en ook van het mensdom door overleving van de sterkste, "survival of the fittest". Hierbij overleven de soorten die zich het best aan hun leefomstandigheden kunnen aanpassen en nakomelingen kunnen voortbrengen.

Vooraf voor gelovigen "God schiep hemel en aarde", was deze stelling onaanvaardbaar.

Darwin wist nog niet dat er DNA bestond. Inmiddels hebben we veel kennis over DNA en weten we zelfs op welke genen bepaalde eigenschappen zijn vastgelegd. Zo kunnen we nu in het laboratorium wijzigen aanbrengen in het genoom. Op dit moment wordt over het toepassen van deze technieken politiek en ethisch felle discussies gevoerd.

We weten inmiddels welke genen van de bijen betrokken zijn bij de eigenschap om op te treden tegen de Varroa mijt. Er wordt o.a. door Pierre de Koning geprobeerd om door het (op de ouderwetse manier) gericht kruisen van de Buckfast bijen met bijenrassen uit Turkije en Armenië, de vsh eigenschappen te verbeteren. Bij de Buckfast bij is dat goed gelukt. Ik heb daarvoor nu volken waarin ik kan volstaan met het druppelen van oxaal in december om de mijt besmetting beheersbaar te houden.

Ik doe vanaf het begin mee aan het mijten schudden dat de vereniging organiseert. Het eerste jaar dat ik mee deed had ik niet veel mijten. Toen behandelde ik mijn volken 2 keer: eerst na de honingogst door elk raam te besproeien met oxaalzuur en in de winter daarmee druppelen. Na de winter behandeling vielen er tussen de 300 en de 1000 mijten. Bij het mijten schudden werden er minder dan 5 mijten geteld.

Die uitslag maakte dat ik wilde weten of de zomerbehandeling met oxaal sproeien nog wel nodig was. Nu heb ik voor het eerst de zomerbehandeling overgeslagen en bij het mijten schudden blijkt dat de monsters 0 tot 5 mijten bevatten. Dat betekent dat ik de mijten nu volledig onder controle heb als ik in december 1 x per jaar oxaal druppel. Dat scheelt me in de zomer een hoop gedoe met op en af zetten van de zware honingkamers. Dat mijten schudden is voor mij heel belangrijk om inzicht te krijgen in de actuele besmetting van mijn volken. Dit jaar

waren er volken bij met 0 mijten in het monster! Het betekent dat deze volken de mijten in het broed ruimen. De hygiënische kwaliteit van mijn volken komt voornamelijk door de kruisingen die Pierre de Koning heeft gemaakt. Pierre gebruikt bij zijn kruisingen darrenvolken uit Armenië die daar in symbiose leven met de Varroa mijt.

Ook een heel belangrijke eigenschap van mijn huidige volken is dat ze niet zwermvuldig zijn, zodat ik tegenwoordig niet meer op doppen hoeft te controleren, dat scheelt veel werk. In het voorjaar plaats ik er een koninginnenrooster op, dat ik rondom met tape vast maak, zodat de koningin niet in de honingkamers kan komen. Eind juli heeft het volk dan 100% volle verzegelde honingraten. Mijn afnemers betalen me een goede prijs voor deze raathoning. Dat doe ik tot augustus, dan zijn de ramen niet meer aan weerszijden 100% vol en verzegeld. De rest van de honing wordt dan geslingerd. Daar heb ik weer andere afnemers voor. ●

Chronisch bijen- verlamningsvirus

Chronisch bijenverlamningsvirus (CBPV), komt steeds meer voor in bijenvolken. Het veroorzaakt massale sterfte van werkbijen in het voorjaar en vroege zomer, meestal in sterke volken. De ziekte is te verwarren met roverij en een zware varroabesmetting. Hoe het zich verspreidt binnen een volk is bekend. Maar hoe het zich over grotere afstanden verplaatst tussen volken is nog onduidelijk. CBPV heeft geen relatie met Varroa. In dit artikel worden de symptomen en de verspreiding binnen en tussen volken beschreven

JAN WESTERHOF

VERLAMDE, KALE EN ONGEWENSTE BIJEN

CBPV kent officieel twee verschillende symptomen waar ik een derde aan toe wil voegen.

Het virus is genoemd naar het eerste symptoom: verlamming van werkbijen. Ze lijken dronken en kunnen slecht of niet vliegen. Het tweede symptoom is zichtbaar op de bij zelf: ze zijn zwart en haarloos. Het haar verdwijnt omdat de zieke bijen worden aangevallen door gezonde bijen. En ze hebben een korte buik waardoor het zwart glanzende achterlijf gekromd is. Pas besmette bijen hebben echter een opgeblazen achterlijf omdat de honingmaag zich vult met vloeistof. Aristoteles heeft de haarloze zwarte bijen al beschreven en hij noemde die bijen "dieven", rovers dus.

Beide symptomen komen tegelijkertijd voor. Het tweede symptoom kan gemakkelijk verward worden met door varroa beschadigde bijen; die hebben ook een kort achterlijf maar

het glimt minder. Ze zijn meestal ook minder kaal.

Het derde symptoom dat ik toe wil voegen is het beeld op de vliegplank. Daar speelt zich een voortdurend gevecht af. Een of meerdere bijen slepen een bij uit de kast en gooien die van de vliegplank. Of ze verhinderen dat een bij de kast weer binnenkomt. De geweerde bijen bewegen wat houterig krabbelen en vallen soms om. Ook valt op dat hun zusters niet vriendelijk met ze communiceren, iets wat gezonde bijen voortdurend doen. Ze hoeven dan nog niet de boven beschreven symptomen te hebben. Als ze de kast binnen willen dan hebben ze nooit stuifmeel bij zich. Dit beeld kan gemakkelijk verward worden met roverij. Zo heb ik afgelopen zomer een filmpje op de verenigings-app gezet van rovende bijen. Later bleek dat het ging om het verwijderen van zieke bijen met CBPV. Met deze link kunnen jullie een filmpje bekijken dat

ik vorig jaar bij mijn kast maakte van een besmet volk: <https://youtu.be/ai-Oo2yyUpo>

De strijd op de vliegplank levert slachtoffers op. Die liggen voor de kast, vaak net in de begroeiing waar ze naar toe gekropen zijn. Pas als deze bijen niet worden opgeruimd door vogels, dan valt op hoeveel het er zijn.

Bij de kastcontrole kun je de zieke bijen op de raten aantreffen. Naast de lichamelijke symptomen valt vooral de wankele gang van de zieke bijen op.

HET VERLOOP VAN DE ZIEKTE

De koningin, werkbijen en darren kunnen besmet raken door het virus. De taakverdeling binnen het volk speelt een belangrijke rol bij de verspreiding. Bijen besmetten elkaar door het opruimen van zeer besmettelijke uitwerpselen en door voedsel van elkaar over te nemen (honing indampen), taken voor wat oudere bijen. In wat mindere mate ontstaat besmetting door aanraking: overvolle kasten spelen hier een rol.

Doordat bijen pas op wat latere leeftijd besmet raken blijft het broed, dat wordt gevoed en verzorgd wordt door de jongste bijen, doorgaans gezond. De koningin die ook gevoed wordt door jonge bijen, blijft meestal ook gezond. Zieke en zwakke bijen worden geweerd bij de verzorging van de moeder. In een volk dat sterft door CBPV blijven daardoor vaak de koningin en enkele bijen over.

Het virus slaat vooral in het voorjaar en de voorzomer toe. Er is dan veel dracht waardoor de bijen intensief (voer)contact met elkaar

hebben. Ook zijn de volken groot waardoor de bijen dicht op elkaar zitten en elkaar veel aanraken en elkaar zo besmetten. En er is veel poep op te ruimen.

BESMETTE BIJ STERFT SNEL

Uit besmettingsproeven is gebleken dat de eerste symptomen 2 dagen na besmetting verschijnen. Na 5 dagen zijn de bijen verlamd, 2 dagen later zijn ze dood. Bij een natuurlijke besmetting kan het een paar dagen langer duren voordat de bijen doodgaan. Niet alle bijen gaan echter dood. Een aantal blijft leven en vormt zo een besmettingsbron voor langere tijd.

WISSELENDE AANTALLEN BESMETTE VOLKEN

Over de hele wereld neemt het aantal besmettingen door CBPV toe met veel dode bijen als gevolg. In meerdere landen wordt gemonitord hoe deze verspreiding verloopt. Verrassend genoeg blijkt daar geen duidelijk patroon in te zitten. In een regio worden in het ene jaar veel besmette volken gevonden, in het jaar daarop veel minder. Terwijl in een regio die eerder vrijwel vrij was, ineens veel volken besmet blijken. Wat hiervan de oorzaak is, is niet duidelijk. Wel moet opgemerkt worden dat de regio's ten opzichte van Nederland vrij groot zijn.

WAT TE DOEN BIJ EEN BESMETTING

Dat is een moeilijke vraag. Daarover is weinig geschreven. Het eerste aandachtspunt is het herkennen van de ziekte. Praat er over met deskundigen en collega's: de diagnose is moeilijk!

Heb je vastgesteld dat een volk besmet is door CBPV dan heb je daarmee veel andere ellende, zoals een zware Varroabesmetting uitgesloten. Je belast het volk daardoor niet met zware onnodige ingrepen hiertegen. Maar het kan ook zijn dat beide besmetting tegelijk voorkomen. Verlos het volk dan onmiddellijk van de mijten.

Zorg dat het volk in goede conditie blijft. Het voorkomen van voedselgebrek is daarbij het belangrijkste. Als er voldoende voer is dan gunnen de bijen elkaar wat meer ruimte en wisselen ze minder snel voer uit. Gebruik het volk voorlopig niet voor koninginnteelt. Daarmee voorkom je dat nieuwe volken besmet raken. Voeg het ook niet samen voordat de ziekte in het najaar is uitgedoofd.

Als de koningin besmet raakt dan zal ze doorgaans snel sterven. Voer dan een andere leggende moeder. Voeg het volk niet samen met een gezond volk.

Via deze link kun je in een Engels onderzoek lezen om meer informatie over de verspreiding van het CBPV: [Chronic bee paralysis as a serious emerging threat to honey bees | Nature Communications](#). •

‘Mijn zuigeling’

Een andere manier van vermeerderen van bijenvolken

Broedafleggers, vegers en vliegers behoren tot de gebruikelijke vormen ter voorkoming van zwermen. Ook voor de vermeerdering of de verjonging van het volken bestand worden deze ingrepen regelmatig toegepast. Onlangs las ik een artikel van Ben Som de Cerff over een handige manier van een veger maken, ‘de zuigeling’. Het lijkt mij aardig jullie deelgenoot te maken van mijn ervaring met de zuigeling.

Toen ik een paar jaar geleden mijn basiscursus bijenteelt afrondde, had ik geleerd een kunstzwerm te maken. Dit kostte heel wat inspanning. Het zoeken van een ongemerkte koningin kost moeite.

Ik vroeg mij af of het maken van een aflegger wat makkelijker kon. Na wat zoekwerk op het internet vond ik op een Belgische website, een eenvoudiger manier om een aflegger te maken. De zuigeling. Deze methode pas ik al een paar jaar toe met succes.

Ik wil u graag deelgenoot maken van deze methode

De naam *zuigeling* en de werkwijze zijn afkomstig uit Oost Duitsland. Men zocht naar een methode om met een ingreep zowel de zwerm drift te doen afnemen, en om gericht volkvermeerdering op te zetten.

Ik ga uit van een goed productievolk, eentje die voldoende broedramen heeft om af te tappen.

Eenvoudig

De methode is zeer eenvoudig en weinig tijdrovend. Vergt geen extra uitrusting.

Wat de zaak eenvoudiger maakt: *de koningin hoeft niet opgezocht te worden.*

Mijn werkwijze is gebaseerd op een spaarkast type en het hebben van een een tweede bijenstal op afstand.

Vorbereiding

We hebben nodig een broed romp. Ik hanteer een 11 ramer. In de kast komen 2 kant ramen, 9 kunstraat ramen, handig is ipv kunstraat ramen uitgebouwde ramen te plaatsen, hoeven de bijtjes niet meteen hard te werken.

Uitvoering

Het volk, waarvan we aftappen bestaat in mijn geval uit een 11 ramer broedkast, met een moerrooster en een honingkamer. Dus er is eerder al ruimte gemaakt door de toevoeging van een honingkamer. Honingkamer, moerrooster, dekplank en dak worden netjes opzij gelegd.

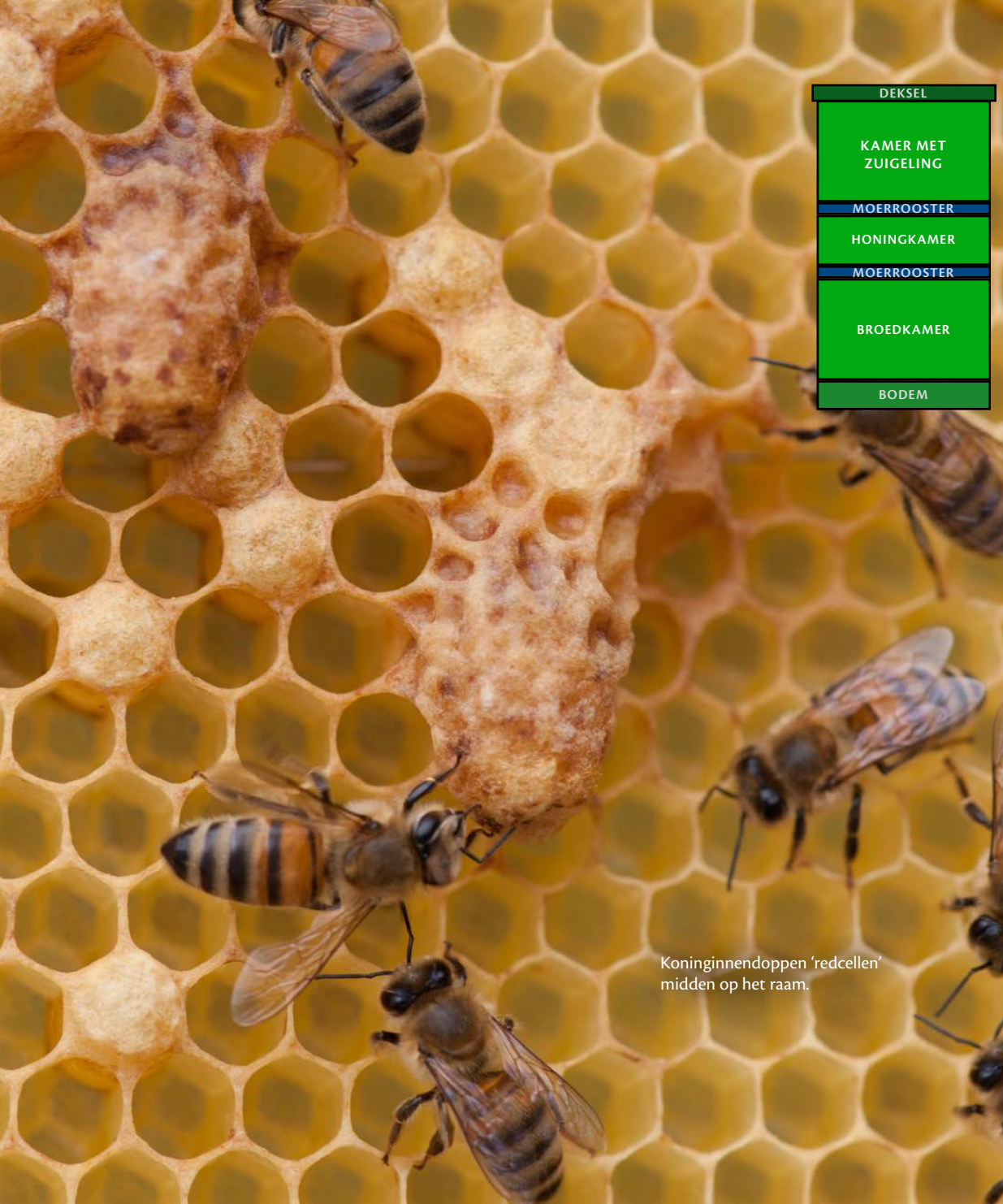
Onderstaande actie vindt plaats in de ochtend

Uit de voorbereide kast halen we 5 ramen. De voorbereide kast staat naast de af te tappen kast. We pakken een voedsel raam, uit de af te tappen kast zonder bijen. De bijen hebben we voorzichtig afgeschud en het raam in de voorbereide kast geplaatst, raam nummer 1.

Vervolgens halen we 4 ramen met broed *zonder bijen* omhoog. We letten erop dat deze ramen broed in alle stadia (brias) bevatten.

Deze ramen worden midden de voorbereide kast geplaatst, aan beide kanten geflankeerd door kunstraat ramen en het voedsel raam, raam 2, 3, 4, 5 overgebracht.

In de afgetapte kast worden de restant broedramen gecentreerd en de opgevallen ruimte wordt gevuld met kunstraat ramen.

Koninginnendoppen 'redcellen' midden op het raam.

De afgetapte kast krijgt zijn moerrooster en honing kast weer terug. Ik pak een tweede moerrooster, die plaatst ik op de honing kast en daarbovenop plaats ik de voorbereide kast met de plank en deksel. Klaar.

Ik laat de zaak met rust tot de volgende ochtend. De zuigeling heeft zich met bijen gevuld. De vier broedramen hebben als een magneet gewerkt op de bijen van het afgetapte volk.

Afronding

De zuigeling wordt verplaatst en krijgt zijn eigen bodem, afdekplaat en deksel. Op de afdekplaat plaats ik een pak suikerdeeg. Maak het geheel transport klaar. De nieuwe aflegger gaat naar de andere standplaats. De vliegplank gaat op de nieuwe standplaats meteen open.

Nabewerking aflegger

Negen dagen later breken we alle doppen op 2 na. Na 14 dagen controleren we de aflegger. Et voila, een nieuw volkje. In overleg met de vsh groep kunnen we eventueel de koningin vervangen.

Nabewerking afgetapte kast

Controleren of alles weer tot rust is gekomen.

Mijn zuigeling methode pas ik inmiddels 3 jaar toe, met succes. ●

Het zijn de darren die het doen

6 jaar geleden is de commissie vsh begonnen met haar werk. In de afgelopen jaren hebben we veel geleerd. Daarbij zijn we soms gevallen. En weer opgestaan. Ook buiten onze vereniging is gewerkt aan bijen die vsh-eigenschappen hebben. Gerbert Kos heeft hierover in februari een uitgebreide presentatie verzorgd. In dit artikel gaan we in op de resultaten van het werk van de commissie. En leggen we uit hoe we verder gaan. Het werk van de commissie kent 2 onderdelen:

- 1. Het introduceren van vsh op het bijenpark en daarbuiten.**
- 2. De Varroabesmetting van volken bepalen door mijtenschudden.**

FOTO: RICHARD BARTZ

Goede ouderlijnen

De eerste eis voor het introduceren van vsh-moeren op ons park was het kweken en in stand houden van goede ouderlijnen. Hierin zijn we geslaagd. Van Arista Bee Research hebben we vanaf het begin goed veredelingsmateriaal gekregen: koninginnen voor opkweek van jonge moeren. En sperma voor KI-bevruchting. Dit oudermateriaal heeft de goede eigenschappen die een imker wil zien in een volk: rustig, zwermtraag, halend. Sinds 4 jaar worden jaarlijks jonge moeren door KI bevrucht met sperma van meerdere geselecteerde darren (Multi Drone Insemination, MDI). Het voordeel van MDI-moeren is dat ze in tegenstelling tot moeren die met sperma van 1 dar zijn geïnsemineerd, meer dan een jaar vruchtbaar blijven. Hierdoor kunnen ouderlijnen veel gemakkelijker verbeterd en in stand gehouden worden. Leden van de commissie volgen al 4 jaar de prestaties van deze ouderlijnen.

Introduceren van vsh op het bijenpark.

Het viel niet mee om moeren met vsh-eigenschappen op het Bijenpark te introduceren. Huurders van stallen en ook de cursussen hadden nogal wat redenen om van vsh-moeren af te zien. Zo hebben huurders soms prima ouderlijnen en moeren die ze niet graag kwijt willen. Of jonge vsh-moeren waren voor de huurder niet op het juiste moment beschikbaar. Ook

hebben we tegenslagen gehad bij het telen van moeren. Zo heeft in de afgelopen 2 jaar de hitte in de voorzomer de teelt van koninginnen ernstig gedwarsboomd. En ons Bijenpark ligt binnen het bereik van heel veel darren uit de omgeving.

Doordat we niet alle vsh-moeren op het park kwijt konden zijn vanaf het tweede jaar moeren geplaatst in volken buiten het park. Veel meer leden dan de huurders op het park hebben daardoor ervaring op kunnen doen met vsh-volken. Aan de Aalsmeerderweg in Aalsmeer is zo een concentratie van vsh-volken ontstaan waar we veel ervaring mee opdoen.

Het bevruchtingsstation

Vrijwel vanaf het begin hebben we ons eigen bevruchtingsstation. Hier konden we jaarlijks ongeveer 60 jonge moeren natuurlijk laten bevruchten die aan leden zijn uitgedeeld. Het station wordt ook gebruikt voor bevruchting van dochters van aan leden gegeven moeren met een hoog vsh-percentages. Deze dochtervolken staan op het park en in stallen van leden. Ze geven ons informatie over de kwaliteit van de ouderlijnen. Darren van deze dochtervolken doen in de omgeving hun nuttige werk: het introduceren van vsh-genen via hun sperma.

Nieuwe ontwikkelingen

De kennis over vsh is de afgelopen jaren sterk

toegenomen. Er is een Europa-brede samenwerking ontstaan. 31 teeltgroepen in 7 landen hebben in 2023 bijna 1600 zeer hoogwaardige vsh-moeren geproduceerd. Hierdoor kunnen we veel gemakkelijker dan in het begin goed genetisch teeltmateriaal krijgen: geselecteerde stammoe- ders en sperma voor multidar inseminatie (SDI). Grote Italiaanse beroepsimkers assisteren bij de selectie van ouderlijnen.

In de afgelopen jaren is het belang van F1 en F2 moeren duidelijker geworden. Zoals bekend hebben darren dezelfde genetische eigenschappen als hun moeder. Als een dochter (F1) van een vsh-moer paart met niet vsh darren dan hebben haar zonen (F2) hetzelfde percentage vsh-genen als hun grootmoeder. Ze zullen deze doorgeven aan hun zonen en dochters. Zo kan een brede populatie volken ontstaan met VSH-eigenschappen. Niet genoeg om zonder Varroabestrijding te kunnen. Maar de verwachting is wel dat de opbouw van de mijten populatie in een volk hierdoor vertraagd wordt.

Deze zal minder snel het schadelijke of dodelijke besmettingsniveau van 10% bereiken. Hierdoor zal ook de verspreiding van dodelijke virussen zoals DWV vertragen. Met andere woorden: de kans op het ontstaan van varroabommen, die imkers steeds weer verrassen, wordt kleiner (zie bijpraten nr. 161, oktober 2023).

In een artikel elders in dit nummer gaat Gerbert Kos hier uitvoerig op in.

VSH in Amstelland

In Amstelland is een stevige basis gelegd voor vsh. Meerdere leden hebben VSH-volken waarmee ze ervaring opdoen en waarvan de darren hun vsh-genen verspreiden. Dit jaar zijn voor de cursussen weer eitjes en larfjes beschikbaar zodat ook daar vsh geïntroduceerd kan worden. Verder hopen we 80 vsh-koninginnen op te kweken en op ons bevruchtungsstation te laten paren. Ze worden zo vroeg mogelijk in het seizoen beschikbaar gesteld aan de leden. Anders dan in andere jaren zijn er wel kosten aan verbonden. Per leggende moer vragen we € 20,-. Daarmee wordt een deel van de kosten die de vereniging draagt vergoed. Leden krijgen hierover bericht zodra wanneer uitlevering plaats kan vinden.

VSH in Nederland

In de loop van de jaren is duidelijk geworden dat vsh eigenlijk de enige niet-chemische oplossing is voor het Varroaprobleem. Alleen als je bijenstal zeer geïsoleerd ligt, dus onbereikbaar voor vervliegende bijen en de daarop zittende mijten,

is er kans dat zonder bestrijding geïmkerd kan worden. De ledenvergadering heeft daarom aan onze regiovertegenwoordiger aangegeven dat het opzetten van een landelijk vsh-veredelings- en bevruchtungsstation een topprioriteit moet zijn van de landelijke NBV.

Mijtenschudden

In juli en augustus kunnen leden weer monsters laten onderzoeken op mijten. De datums worden per mail en WhatsApp bekendgemaakt. De laatste jaren neemt het aantal ingeleverde monsters helaas meer niet toe.

Als je aarzelt hoe je ook al weer een bijenmonster maakt, kun je het volgende filmpje nog eens bekijken : <https://youtu.be/A1oQn1Ee2c?feature=shared>

De monsters worden geschut in zeepsop waarna de mijten worden geteld.

De resultaten van het mijtenschudden zijn over de jaren gelijk gebleven: bij nogal wat volken is de mijtpopulatie zo laag dat geen behandeling met mierenzuur nodig is. Maar steeds weer worden bij meerdere imkers varroabommen gevonden met besmettingen ver boven de 10%, wat dodelijk is voor de volken. Bijen van stervende volken vliegen naar gezonde volken. Zo verspreiden de mijten zich razendsnel binnen en tussen stallen. Varroabommen worden gevonden bij ervaren en beginnende imkers: ervaring speelt hier geen rol. Varroa weet imkers steeds weer te verrassen. In Bijpraten is de afgelopen jaren uitvoerig over de resultaten van het mijtenschudden geschreven. ●

“Zo vader, zo dochter”

Interview met Anne Dijkma en vader Harry

Het is een koude vrijdagochtend als ik met Anne en Harry Dijkma bij Van Mechelen zit. Anne is na het volgen van de Basis cursus lid van Amstelland, haar vader Harry imkert bij Imkervereniging Zuid-Flevoland en we bespreken hoe het imkeren zijn weg vond in hun familie.

Vader Harry heeft de imkervereniging in Almere mede opgericht. Dat groeide uit tot een vereniging van 80 imkers met veel nationaliteiten. Op deze vereniging imkert ieder voor zich en worden er niet zoals bij Amstelland veel activiteiten georganiseerd.

HANDBOEK DER MODERNE BIJENTEELT

Harry: ik heb nooit een imkeropleiding gehad. Als klein kind stond ik vaak te kijken naar de bijen in de bijenschans op de heide in Hilversum. Niet beseffend dat ik ooit bijen zou houden. Anne vertelt dat haar grootvader, de vader van haar moeder, ook imkerde en dat die Harry met het Schotman ‘Handboek der moderne Bijenteelt’ in de hand het imkeren heeft geleerd.

Harry kwam in 1980 in Almere te wonen. In die tijd was heel Flevoland geel van het koolzaad. Er waren daar zoveel zwermen op zoek naar een huisvesting, dat toen hij een lege bijenkast in de tuin zette er ‘gewoon’ een volk in vloog. Voor die tijd een normaal gebeuren.

Hij was in die tijd een van de weinige imkers in Almere en het gebeurde wel dat er 40 tot 50 meldingen over zwermen waren: oude dozen werden gevuld met een bijenvolk. Door het verenigen ontstonden daardoor grote sterke volken, die hij in het najaar op de heide zette.

Harry deed nooit iets met koninginnen, hij was een ‘gewoon een bijenvolkhouder’.

Anna op 8-jarige leeftijd met een bijensteek bij haar oog.

Anne: ik ben met imkeren groot gebracht. Vanaf dat ik heel jong was, zag ik mijn vader elk weekend zwermen ophalen. Als kind ging ik dan mee en observeerde ik hoe hij dat deed. Ik denk dat ik 7 jaar was toen mijn moeder werd gebeld dat er een zwerm was. Omdat Harry er niet was meldde moeder dat de zwerm dus niet kon worden opgehaald. Toen zei ik tot verbazing van mijn moeder, dat ik het wel zou doen. Heel zelfverzekerd heb ik toen volledig volgens de regels de zwerm geschept, in mijn vaders pak, met een aangestoken pijp, met gebruik van een carbol doekje, bovenop een trap. De buurt keek er met ontzetting naar, zo’n klein kind tussen al die bijen. Mijn vader kon in de avond de kast met het volk gaan ophalen. Ik herinner me wel, dat ik mezelf achteraf ook wel stoer vond dat ik het als 7 jarige zo had gedaan.

Imkeren anno 1982

Het imkeren hoorde gewoon bij het gezin. Zelf ben ik er niet meer actief mee bezig geweest, totdat ik aan het werk was en het imkeren wilde oppakken. Maar doordat ik veel reisde en ik vervolgens kinderen kreeg, was imkeren geen goede combinatie. Toen de kinderen uit de luiers waren, besloot ik om het wel te gaan doen en | er ook tijd voor vrij te maken ondanks een full-time baan.

Kruisbestuiving

Ik werk als Global Supply Chain Manager bij de zaadveredelaar Enza en ben verantwoordelijk voor de wereldwijde distributie van zaden van komkommerachtigen en alle biologische zaden. De distributie van zaden is bijzonder complex door alle regels in de landen waar we werken en

de enorme variëteit in kwaliteit. De specialisten in mijn teams hebben hun handen er vol aan.

Het leuke aan Enza is dat het niet gelieerd is aan een farmaceut. Daardoor zoeken wij bij het optreden van een nieuw virus de oplossing in het vinden van een resistentie om die middels veredeling terug te kruisen in onze rassen en niet in het zoeken naar een juist chemisch bestrijdingsmiddel, zoals dat bij andere zaadbedrijven met een farmaceutische moeder wel gebeurt. Een grote doorbraak bereikte Enza met een resistentie tegen het Tobamo virus. Bij de biologische zadenteelt vormen stroken bloemen onderdeel van de strokenteelt bij de productie van de zaadgewassen om maximaal de natuurlijke bestuivers aan te trekken. Daarbij doen we veel kennis op en de leercurve bij de biologische zadenteelt levert weer nieuwe inzichten bij de conventionele zaadproductie. Door deze kruisbestuiving kunnen we bijvoorbeeld rassen op de markt brengen waarbij de hoeveelheid gebruikte pesticiden omlaag gebracht kan worden. Die kruisbestuiving vind ik zo mooi binnen mijn portfolio.

Mijn collega's vonden het een curiositeit dat ik aan imkeren ben begonnen. Nu vinden ze het wel bij mij passen.

Beginnerscursus

Via de NBV website kwam ik uit bij Amstelland toen ik op zoek was naar een plek op een beginnerscursus, die ik afgelopen jaar kon doen Ik heb nu maar een volkje in een spaarkast, afkomstig van de veger uit de lesstal. Het staat nu samen

Zwermscheppen, 1986

met een volk van medecursist Armanda op het park in de stal die Gerard Goris eerder huurde. Ik ben blij dat het volk de winter heeft overleefd. Mijn volkje was laat gevormd en had moeite met op krachten komen; ik heb het toen bijgevoerd met een voerraam uit een kast van mijn vader. Dat extra voer werd direct geconsumeerd en heeft zeker meegeholpen om het volk voor de winter op sterkte te brengen. Dan is het weer handig dat mijn vader en ik hetzelfde kasttype gebruiken.

Ik ga nu een nieuw seizoen in met mijn bijen. Tot nu heb ik het heel secuur gedaan, door elke 2 weken de kastkaart in te vullen met alles wat ik zag; van geknakte bijen tot een wasmot. Met goed kijken valt er veel te zien en dan probeer ik te begrijpen wat ik zie. Het is wel handig voor

De bijenstal van Harry

onderlinge uitwisselingen om meerdere volken te hebben, maar dat komt nog wel. Ik heb een nieuwe kast erbij gekocht die ik nu klaar maak voor het nieuwe seizoen. Mijn plan is om net als mijn vader te gaan imkeren met een paar volkjes.

Ook help ik mijn vader bij zijn voorjaarsinspectie, daar leer ik ook weer van. Hij imkert minder precies dan zoals ik leerde van Ingrid en Hans. Bij een voorjaarsinspectie doet hij de kast niet meer open als hij de bijen ziet vliegen en stuifmeel binnen ziet komen. Dan zit het wel goed met de koningin en is er broed. Die werkwijze vormt een mooie combinatie met die van mij.

Kennismaken met de natuur

Tijdens de cursus heb ik mijn kinderen niet mee genomen naar het bijenpark, maar nu gaan ze

wel mee en kijken ze terwijl ik bezig ben. Ik neem dan ook schepjes mee, zodat ze ook in een open stukje grond wat kunnen spitten. En toen er een keer sneeuw lag hebben ze mooie sneeuw-engelen gemaakt. Ik denk dat het gezond is om ze op deze manier kennis te laten maken met de bijen; het hoort bij ons gezin. Zo hebben we een klein geveltuintje met een lavendelstruik erin. In de zomer gonst het daar van de hommels; wie zien er heel veel verschillende soorten op. Ik heb nog niet echt groene vingers, maar dat komt nog wel.

We hebben achter een hele grote gezamenlijke achtertuin en in feite zijn wij de enigen die er gebruik van maken. De burens vinden het goed als ik er een bijenvolk zou plaatsen. Zo vlak achter het Vondelpark is er dracht genoeg. Eigenlijk is een stadse omgeving nog gezonder voor de bijen door de grote verscheidenheid in stuifmeel.

De basiscursus was echt fantastisch. Ingrid deed het erg leuk en met Hans rustig op de achtergrond erbij is het een prima combi. Dat je vol meedoet vinden ze super. Zo sta je dan in de winter in het donker op het park om de oxaalzuurbehandeling voor te bereiden. Tijdens het gezamenlijk oxalen zag je goed de verschillen tussen de volken. Een volk in een klein kastje kwam direct de kast uit na het openen. Die waren echt op oorlogspad. Toen ben ik wel een paar keer dwars door mijn broek gestoken. Maar zo'n ervaring hoort er ook bij.

Ik vond het een fijne beginners cursus met veel kansen om zelf te oefenen. Als je wat raars tegen kwam in je kast, kon je altijd raad vragen

aan andere imkers. Zo zijn mijn geknakte bijen de hele vereniging over gegaan. Samen puzzelen over hetgeen wat je ziet, vond ik wel heel mooi.

Maar het voelt wel alsof ik nu pas begin met imkeren, nu moet ik het zelf doen.

Eerst maar ervaring opdoen en misschien me dan voor een cursus voor gevorderden inschrijven. Stapje voor stapje.

Biodiversiteit

Het gesprek komt op biodiversiteit. Dat was altijd al een item in het gezin Dijkma. Harry heeft als gedeputeerde geprobeerd dat zo veel mogelijk te verbeteren in Flevoland. Anne merkt op dat haar moeder, als baancommissaris bij de golfclub Almeerderhout, vaak het verwijt kreeg dat ze teveel met de boompjes en de beestjes bezig was. Het ging haar niet alleen om een mooie grasmat waar de ballen goed kunnen rollen, maar ook om de biodiversiteit op het hele terrein (100 ha.) van de baan. Harry komt binnenkort naar het bijenpark om de stal van Anne daar te zien.

Anne: Sinds ik met imkeren ben begonnen ben ik me wel veel meer bewust van de seizoenen, van het weer en van mijn omgeving. Wat bloeit er, wat vliegt er, is het goed weer voor mijn bijen, zijn er voldoende drachtplanten; ik kijk nu anders en zie meer.

Ik heb zin in het nieuwe seizoen. ●

De kracht van VSH darren

Als een niet vsh moer paart met enkele wel vsh darren dan heeft dat al een enorme invloed op de varroa besmetting van dat volk.

Onderstaand rekenvoorbeeld maakt dat duidelijk:

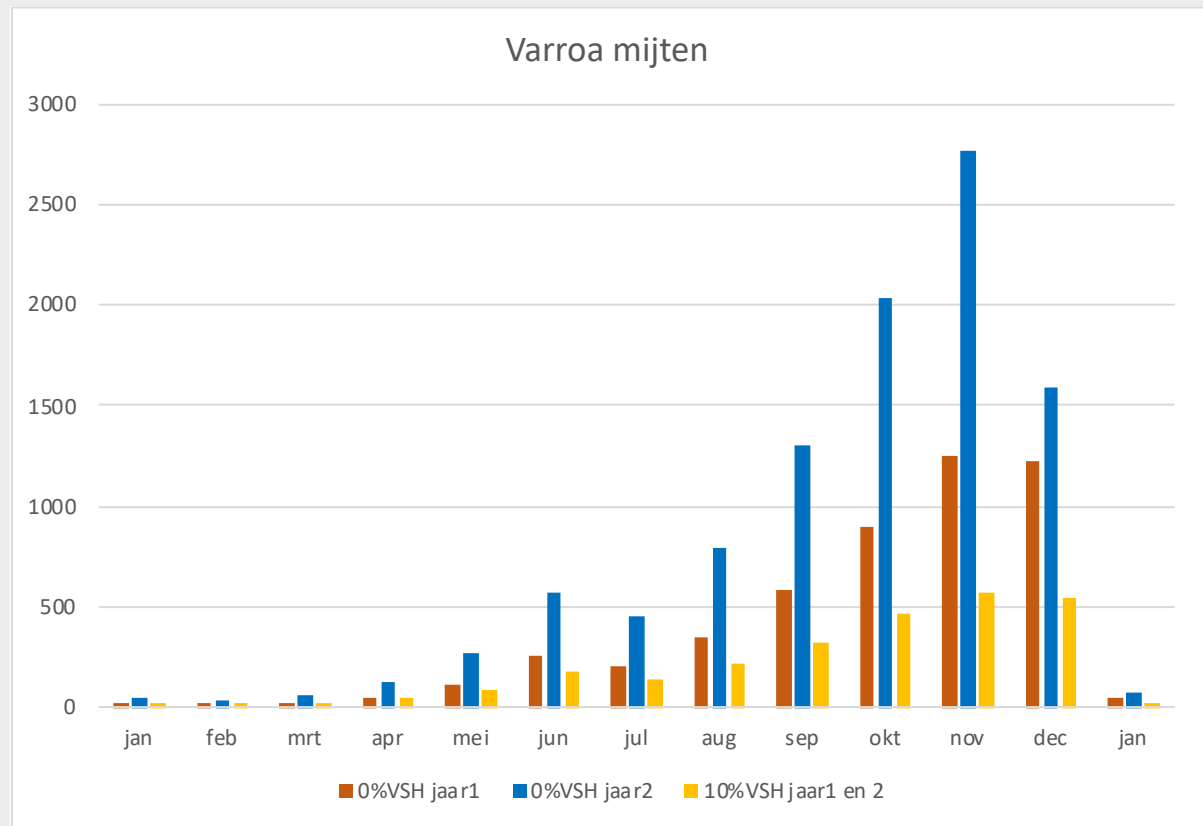
We gaan uit van 2 volken. Volk A is 0% vsh. Volk B heeft een moer die zelf 0% vsh is maar die heeft gepaard met 10 darren. Van die darren hebben 8 darren 0% vsh en 2 darren hebben 100% vsh. In de spermatheek van dat moertje zit dan gemiddeld 20% vsh. De werksters van dat moertje hebben gemiddeld $(0\% + 20\%):2 = 10\%$ vsh.

In beide volken zitten in begin januari 20 varroa mijten. In mei worden vegers gemaakt waardoor de varroa besmetting omlaag gaat. In december wordt een oxaal behandeling uit gevoerd. Het totaal aantal varroa mijten gedurende het jaar is berekend met het Varroa Model van Randy Oliver en is in de grafiek hiernaast weergegeven.

Begin november is het aantal varroa's in het volk het hoogst. In november en december neemt het aantal varroa's af. Er worden geen nieuwe meer geboren en oudste gaan dood.

In volk A (bruine staven) zitten er in november 1245 mijten en volk B (gele staven) 577 mijten. Na de oxaal behandeling eind december heeft

Afbeelding 1:
Populatieontwikkeling varroa bij 0% en 10% VSH

volk A in januari 45 mijten en volk B zit weer op 20 mijten.

In november van jaar 2 heeft volk A (nu de blauwe staven) 2.768 mijten en volk B 577. Volk B ontwikkelt zich weer zoals het eerste jaar met 20 mijten vanaf januari.

Na de oxaal winter behandeling zitten er in januari van het derde jaar 72 mijten in volk A en weer 20 in B. Duidelijk is dat volk B een beheersbare besmetting heeft.

In het derde jaar (niet in grafiek afgebeeld met staven) stijgt het aantal mijten in volk A van 72 naar 4.429 en stort in elkaar.

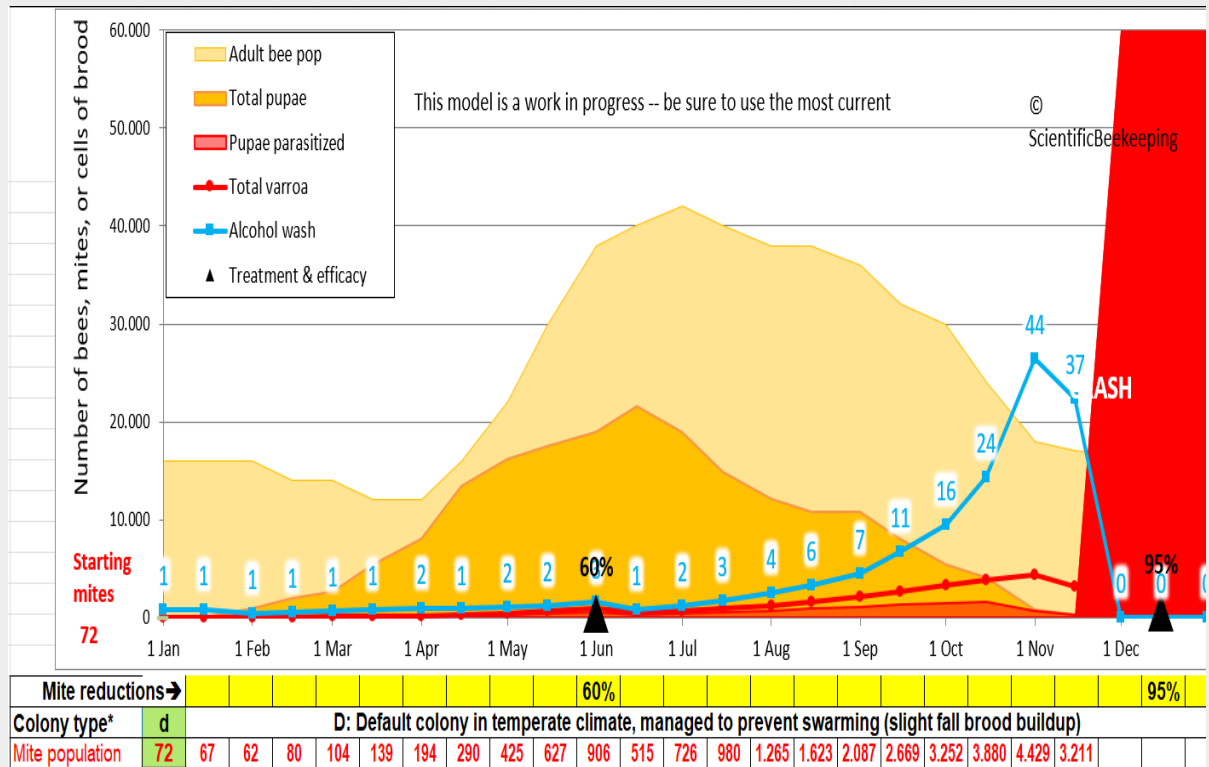
Bij de berekeningen zijn we uitgegaan van een mijtenreductie van 60% in juni door het maken van een veger en een oxaal behandeling en 95% reductie in december door oxaal.

Vooraf de winterbehandeling is erg belangrijk. Is die minder effectief, met bv 90% ipv 95% reductie, dan start volk A in januari van het 2de jaar met 89 mijten en gaat hiermee in herfst al ten gronde.

Een paar vsh darren in de omgeving van jouw stal zorgen al voor een sterke daling van de varroa besmetting.

Dus, bestel dit jaar F1-Buckfast vsh moertjes bij de vsh commissie. Die leveren 100% vsh darren.

Afbeelding 2: populatieontwikkeling bijen en mijten. De blauwe lijn geeft het aantal mijten weer dat in een schudmonster met alcohol is aangetroffen

Resultaat sponsoractie Athora'

Vorig najaar heeft Sokol Nuri, ons lid dat bij Athora aan aantal bijenkasten heeft staan, een deel van de honingooft voor een sponsoractie aan Athora gegeven.

Werknemers van Athora konden een potje honing kopen en met een QR code betalen. Het bedrag was standaard €3,50, maar de koper mocht dat zelf aanpassen. Elk bedrag werd rechtstreeks op de rekening van onze vereniging bijgestort.

De actie is met een totaal bedrag van **€ 1.008,66** een groot succes geworden!

Leuk om te zien dat de eerste koop op 3 oktober 2023 werd gesloten en de laatste op 1 november. Er werd 153 x een bedrag overgemaakt. Meestal met het standaard bedrag maar ook met enkele uitschieters van €20, €35 of zelf €50,-. Alle 216 potjes waren dus snel uitverkocht.

Het werd door het personeel erg gewaardeerd. Sokol staat nu bij iedereen bekend als 'de imker' en niet meer als 'de actuaris'.

Misschien is dit ook wel bij andere grote bedrijven een leuke vorm als sponsoractie.

Nogmaals bedankt Sokol!

Aziatische hoornaar update

SEBASTIAAN CLAUS

Coördinator Aziatische hoornaar,
NBV Amstelland - ah.nbv.amstelland@gmail.com

Contactpersoon Provincie Noord-Holland,
Taskforce AH - taakgroep.ah.nh@gmail.com

SELECTIEVE VALLEN

Deze maart worden jonge koninginnen van de Aziatische hoornaar langzaam actief, hiermee is het mogelijk deze op vroege bloeiers zoals de camelia en dwergmispel aan te treffen. Ook is het mogelijk ze met een selectieve val te vangen. Deze bestrijdingsmethode wil ik u echter afraden. Uit wetenschappelijk onderzoek naar het vangen van koninginnen en mijn gesprekken met meerdere buitenlandse wetenschappers is duidelijk naar voren gekomen dat het effect van deze vallen zeer waarschijnlijk minimaal is en ze mogelijk (wanneer incorrect gemaakt of gebruikt) meer

schade aan biodiversiteit kunnen veroorzaken dan de Aziatische hoornaar zelf.

Omdat de biodiversiteitseffecten van het Belgisch/Nederlands type selectieve val nog niet goed onderzocht zijn, voer ik deze lente een wetenschappelijk onderzoek naar deze uit in samenwerking met bijenonderzoeker Frens Pries van hogeschool InHolland. Met dit onderzoek hoop ik meer duidelijkheid te kunnen bieden over de biodiversiteitsrisico's bij het gebruik van deze vallen.

WAT U ZELF KUNT DOEN

Het is voor de monitoring van de Aziatische hoornaar van wezenlijk belang deze te leren herkennen en (met foto/filmpje erbij) te melden als u er een, het zij levend of dood, aantreft.

Vanaf half april zouden de eerste embryonesten van de Aziatische hoornaar kunnen verschijnen. Uit gegevens van waarneming.nl uit 2023 heb ik de volgende top vier vindplaatsen van embryonesten op kunnen stellen:

- **laaghangende vogelhuisjes,**
- **in heggen en struiken,**
- **onder dakranden en afdakjes,**
- **in schuurtjes aan steunbalken of het plafond.**

Deze golfbal-formaat nestjes kunt u zelf eenvoudig verwijderen met een jampotje en plamuurmes. Dit doet u in de vroege ochtend of late avond wanneer de koningin met zekerheid op het nest zit. Deze jampot plaatst u vervolgens minstens 24 uur in de vriezer. Als u dit alles niet zelf aandurft zijn er ook vrijwilligers die dit voor u willen doen!

Om uw burens op de hoogte te stellen van de aanwezigheid van embryonesten kunt u deze flyer afdrukken en uitdelen:

https://www.bijenhouders.nl/wp-content/uploads/2024/02/flyer_embryonest_v4feb2024.pdf

Vanaf juli kunt u bij uw vliegplank kijken of er Aziatische hoornaars op uw bijen jagen. Eventueel kunt u ook een lokpot met lokstof plaatsen op een plek waar u dagelijks langsloopt (voor uw keukenraam bijvoorbeeld). De Aziatische hoornaar is niet agressief buiten de omgeving van haar nest en vormt daarom ook geen gevaar bij deze methode van monitoring.

AZIATISCHE HOORNAAR

De Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*) is een uitheemse wespensoort die sinds 2017 vanuit het zuiden van Nederland een gestage opmars maakt naar de rest van ons land. Bijenhouders zijn hier niet blij mee omdat de Aziatische hoornaar met name op sociale insecten zoals de honingbij jaagt. Hoe meer hoornaars bij een bijenkast jagen, des te minder bijen eruit gaan om nectar en stuifmeel te halen. In het ergste geval kan een honingbijenkolonie hierdoor zodanig verzwakt raken dat deze de winter niet overleeft.

LET OP

De Aziatische hoornaar lijkt veel op meerdere inheemse insectensoorten. Met de app ObsIdentify kunt u haar gemakkelijk identificeren.

Tekst en vormgeving door S. Claus. Foto's in verkleinde van geel kader: Adobe Stock licentie S. Claus. Andere foto's: © R. Voesten en Wikimedia Commons gebruikers: APiCiche, Père Igor en Nodet-p.

KIJK EENS IN UW NESTKASTJE!

KLEINE NESTJES

Van maart tot en met juni stichten jonge koninginnen van de Aziatische hoornaar een klein nestje, zoals degene hier linksboven. Acht van de tien keer vindt men deze in de tuin of schuur.

TOP 4 VINDPLAATSEN:

#1 In vogelhuisjes

#2 In heggen en struiken

#3 Onder afdakjes

#4 In schuurtjes

Foto: R. Voesten

Foto: Anetone

NESTJE GEVONDEN?

Maak een scherpe foto en meld het op [waarneming.nl/go/vespa-velutina](https://www.waarneming.nl/go/vespa-velutina) of scan de QR-code in dit kader. Als het inderdaad om de Aziatische hoornaar gaat, wordt er contact met u opgenomen. Aan de bestrijding zijn geen kosten verbonden.

VROEGE BLOEIERS

Jonge koninginnen vindt u ook op vroege bloeiërs. Vang haar in een potje en kijk of het niet een andere soort is. Zo niet, plaats dan het potje 24 uur in de vriezer om haar te doden. Meld dit ook met foto.

Foto: Nodet-p

BETROKKEN RAKEN

Om ervoor te zorgen dat zomernesten van de Aziatische hoornaar snel gevonden en verwijderd worden is het belangrijk dat meer mensen de Aziatische hoornaar leren herkennen en deze op [waarneming.nl](https://www.waarneming.nl) melden. Hiervoor starten wij binnen onze vereniging een werkgroep specifiek voor deze informatievoorziening. Hierbinnen schrijven wij artikelen voor lokale kranten, organiseren we kleine lezingen en verspreiden we informatiemateriaal. Aanmelden voor de werkgroep informatievoorziening <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSevNLTiMTCs6RsCiN49sWjgzDojczZADD-2D9-MXTD1xf8cOA/viewform> Hiernaast organiseert onze vereniging vijf zoekgroepen voor Aziatische hoornaarnesten in vijf gemeenten. Hiervoor zoeken wij leden die actief mee willen zoeken en leden die zoekgroepen

willen leiden, in de maanden juli t/m oktober. Voor de leden die zoekgroepen willen leiden organiseert de provinciale werkgroep Aziatische hoornaar deze lente een studiedag nestopsporing op het Nieuwe Bijenpark in Amsterdam. Deelname hieraan is gratis. Help mee en meld je aan voor een zoekgroep bij jouw in de gemeente: <https://forms.gle/dzkNW3asW542aMax8> Tevens zijn wij op zoek naar een lid met bijzonder veel interesse naar de Aziatische hoornaar, die zich verder zou willen verdiepen in dit onderwerp en mee zou willen werken in de provinciale werkgroep. Als u hier interesse naar heeft kunt u mij een mail sturen naar ah.nbv.amstelland@gmail.com.

MEER WETEN

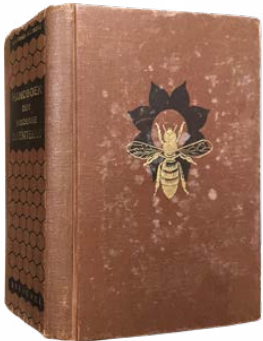
Vragen en opmerkingen over de Aziatische hoornaar kunt u delen in de Aziatische hoornaar Amstelland appgroep (<https://chat.whatsapp.com/KTChxZbfbij4sslXosbJkg>) of mailen naar ah.nbv.amstelland@gmail.com.

LINK NAAR PWP-PRESENTATIE

Hierbij de PWP-presentatie horende bij mijn lezing over de Aziatische hoornaar van 23 januari 2024. https://drive.google.com/file/d/1dwKodqQTg2_42XkLU5UgFnzT9l5fDeDn/view?usp=drive_link ●

Er wordt vaak vanuit gegaan dat kennis in de loop van de tijd alleen maar verbetert en vermeerdert. Toch blijkt dat er vaak ook kennis uit het verleden verloren gaat of dat deze kennis kan dienen om de huidige stand van wetenschap en praktijk te verdiepen. Daarom ben ik blij dat ik een exemplaar van het *Handboek der moderne Bijenteelt* van Johan W. Schotman, vrij naar E.B. Wedmore, gekregen heb. Dit boek is niet gedateerd maar is uitgegeven tijdens de tweede wereldoorlog. De bijna 700 pagina's geven een mooi beeld van de imkerij van de eerste helft van de twintigste eeuw. Graag deel ik vanuit het oogpunt van een beginnende imker interessante delen. De tekst is waar nodig ingekort, maar niet veranderd. Bewust is de oude spelling intact gelaten. Aanvullingen, reacties en/of correcties zijn van harte welkom en worden eventueel in een volgend nummer besproken. Deze keer over het akoestisch beoordelen van een volk in het vroege voorjaar.

Gelezen in het oude *Handboek der moderne Bijenteelt* van J.W. Schotman.

‘Moerloos volk zal huilen bij kloppen op de kast’

“Omstreeks den tijd, dat vroeg stuifmeel binnenkomt en het broeden in de volken is begonnen, wat ongeveer eind Maart het geval zal zijn, kan men een uitwendig onderzoek van de volken ondernemen. Het eerste wat men weten wil, is, of het volk niet moerloos is. Het naar binnen dragen van stuifmeel is ongetwijfeld een goed teeken, maar het is niet bewijzend.

Ziet men darren van het vorige jaar, dan pleit dit sterk voor moerloosheid; echter houden sommige sterke volken met veel voorraad wel eens enkele weinige darren den winter over. Men kan nu, bij voorkeur des avonds, eens kort tegen de kast kloppen en het oor er tegen houden. Is alles wel, dan bruischen de bijen even op om, als er verder niets gebeurt, meteen weer tot rust te komen, uitgezonderd een paar wachten, die uit den ingang

Dode moeren

eens buiten komen kijken.

Het geluid is een kortdurend scherp sissen; het grootste en beste volk maakt het krachtigst geluid. Daartegenover zal een moerloos volk, dat rusteloos is, in aansluiting aan dit alarmbruischen een soort huilend geluid aanheffen, wat aantoont, dat het met dit volkje niet

geheel pluis is. Bijen met ernstig voedseltekort houden zich zoo rustig als ze maar kunnen en geven op het kloppen maar zwak of nauw hoorbaar antwoord.

Alle volken, die niet bevredigend reageeren moeten zoo spoedig dit mogelijk is aan een grondig onderzoek worden onderworpen; men mag dit

echter niet doen voor men in staat is, het euvel te verhelpen, anders zou men het kwaad nog verergeren. De bijen doen hun uiterste best om de deklaag stevig dicht te kitten en de ventilatie naar hun eigen inzichten te regelen; verbreekt de imker deze afsluiting op een tijdstip, waarop het volk nog niet sterk genoeg is en de temperatuur te laag om de schade te herstellen, dan doet hij een oneconomisch en zelfs gevaarlijk ding. Vroegtijdig openmaken van het nest is onnoodig en kan zelfs noodlottige gevolgen hebben.

Maakt men gebruik van een glazen dekplank of een dekplank met twee glazen paneelen, zooals thans ook in ons land verkrijgbaar is, dan behoeft men alleen het kussen of de dekentjes maar op te tillen om door de ruit te zien, waar de tros zit, hoe groot hij is en of er nog voldoende verzegelde raat aanwezig is."

Roel is vorig jaar overleden.

Ik heb spullen van Wiets Naber gekregen. Ik verkoop ze namens Wiets. De hele opbrengst gaat naar haar dochter Pauline, die in het Noorden van Mexico in een centrum voor vluchtelingen werkt. Daar komen momenteel veel vluchtelingen aan uit Haïti.

Prijzen van boeken van die van ze hands boeken voor zover die op internet staan. Stuur me een bericht via mail of whatsapp en doe een bod.

Een deel is al verkocht tijdens de jaarvergadering van onze imkervereniging.

Jan Westerhof
jan@westerhof50.nl
tel. 06 22350307

Boeken en materialen Roel Naber

Het honingboekje, Mavis Budd	Recepten	
Honing. Serie Open boekje, P.E. Norris	o. a Recepten	€ 14,-
Apitherapie, Jaap Kaal, 2 exemplaren	Gezondheid mens	
Bijen Gezondheidsboekje, Jaap Kaal 1989	Gezondheid mens	€ 16,-
Veldgids Bijen voor Nederland en Vlaanderen, Steven Valk, 2015, als nieuw	Nieuwprijs	€ 45,-
Drachtplantengids voor de bijenteelt L.G. M Hensels		€ 8,-
Thiemes Bijenboek, T. Hooper 1976		€ 12,-
Koninginneteelt H. Veldhuis, M. J. Duchateau 1983		€ 10,-
Bijenhouden kunt u ook D. J. Aalders		€ 8,-
Bijenhouden, T. Vriends 1975		
Van bijen, bloemen en honing, K. Galesloot: antiek, 1938?		
De oude imkerij, B. Jacobs, H.W. M. Plettenburg 1981		
Nederlandse Imkersalmanak 1949		
Onze bedrijfsmethode op de Buckfast abdij, Broeder Adam 1990.	Nieuwprijs	€ 21,-
Honderd jaar imkeren, W. Top		€ 11,-
Korfvlechten, W. Bekelmans		€ 7,-
Bijenhouden met succes H. L. van Gool 1981		€ 20,-
Keuringsreglement honing etc. 2015		
Sylabi van de cursus honing en overige bijenproducten, 2015		
Candlecraft, P. Marko, D. Davi, 1989		€ 10,-
Buckfast overlarfschijf		
Dikke rol lont voor kaarsen		
Digit 5890 refractometer voor honing		
Arsegan Brix/plato 0 – 32 refractometer voor bierbrouwen		
30 nieuwe aluminium afstandsstrips 46 cm, 26 mm hoog, voor 12 raams Dadant US kast	per 10	€ 7,-
10 nieuwe aluminium afstandsstrips 38,5 cm, 26 mm hoog, voor 10 raams Simplex kast	per 10	€ 7,-
4 honingemmers 15 kg met deksel.	per stuk	€ 3,-
5 Ganzevleugels, nieuw	per stuk	€ 3,-

NBV

NEDERLANDSE
BIJENHOUDERSVERENIGING

AMSTELLAND

Imkervereniging Amstelland

Bezoekadres:

Langs de Akker 1
1186 DA Amstelveen

nbv.amstelland@gmail.com
www.nbvamstelland.nl

BANKNUMMER VERENIGING
IBAN NL38INGB 0002147110
t.n.v. Imkervereniging Amstelland

BESTUUR

Voorzitter
Harmke van de Fliert
06 209 83 641

Secretaris
Dineke Hoekstra
06 551 88 566
nbv.amstelland@gmail.com

Penningmeester & vicevoorzitter
Ivan Mullier
06 432 88 208
penningmeesteramstelland@
gmail.com

Frank Wille
06 100 75 250

Jan-Joseph Krimpenfort
06 226 92 608
K.F@inter.nl.net

WEBSITE BEHEER

Sharon Sutherland Stevens
06 502 46 092
sharon@conceptendesign.nl

DEPOT-COMMISSIE

Wouter van der Heijde
DEPOT mailadres:
imkerwinkelamstelland@
gmail.com

Depot medewerkers
Gonnie Splinter
Hetty Arendse
Damir Dodic
Binnert Rauwerda
Eddie Heijblom
Hepke Grupstra
Wouter van der Heijde

PR & EVENEMENTEN COMMISSIE

Emma Montellier
06 489 69 935
pr_evenementen@yahoo.com

REDACTIE-COMMISSIE

Jos Valentin
06 427 16 702
fam@valentin-vanderdrift.nl

Erik van Rosmalen
06 573 23 750
erik@rosmalen-schenk.nl

GEBOUWEN-COMMISSIE

Henk Kooij
020-645 22 85
hskooij@hetnet.nl

TUIN-COMMISSIE

Erik van Rosmalen
06 573 23 750
erik@rosmalen-schenk.nl

Roy Bielert
020 6450756
Roy.bielert@casema.nl

Peter Lobbezoo
pllobbezoo@gmail.com

Rudolf van Slageren

EDUCATIE-COMMISSIE

Cursuscoördinator, -begeleider
Hans Lussing

Cursusbegeleiders
Henk Hakvoort
Roy Bielert

nbv.amstelland.educatie@
gmail.com

VSH WERKGROEP

Gerbert Kos
06 270 273 05
gerbertkos@hotmail.com

Jan Westerhof
0297 340 635
jan@westerhof50.nl

Erik van Rosmalen
06 573 23 750
erik@rosmalen-schenk.nl

Roy Bielert
020 645 07 56
Roy.bielert@casema.nl

Rink Alberda
06 263 849 97

René Hansen
06 102 809 87